

Högskolan i Halmstad
Sektionen för Hälsa och Samhälle
Medie- och kommunikationsvetenskap 61–90
HT 2010

Från ledare till artikel

En pilotstudie av objektivitet genom analys av åtta artiklar i Dagens Nyheter och
Flammans rapportering om kriget i Afghanistan

Examinator:
Veronica Stochrel

Handledare:
Ulf Petäjä
Anders Urbas

Författare:
Ludvig Hellberg
William Sporre

Abstract

Datum: 2011-05-04

Uppsatsförfattare: Ludvig Hellberg & William Sporre

Handledare: Ulf Petäjä & Anders Urbas

Examinator: Veronica Stoechel

Titel: Från ledare till artikel - En analys av objektivitet i svenska mediers rapportering om kriget i Afghanistan

Rapport: C-uppsats

Sektion: HOS (Hälsa och Samhälle)

Institution: Institutionen för Medie- och kommunikationsvetenskap, Högskolan i Halmstad

Syfte: Undersöka om opinionsbildande språkanvändning som förekommer i tidningarnas ledare även tar plats i nyhetsartiklarna.

Material: Åtta utvalda publikationer från www.flamman.se och www.dn.se

Metod: Kritisk diskursanalys

Slutsatser: Språkanvändning och åsikter som förekommer i ledare för att skapa opinion, återfinns i de nyhetsartiklar som har analyserats.

Nyckelord: Kritisk diskursanalys, ledare, nyhetsartikel, nyhetsrapportering, objektivitet, ideologi, Flamman, Dagens Nyheter, Afghanistan, krig.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
1.1 Hypotes.....	7
1.2 Syfte.....	7
1.3 Frågeställning.....	8
1.4 Avgränsningar.....	8
1.5 Kriterier för urval av artiklar.....	8
1.6 Disposition.....	9
2. Bakgrund.....	10
2.1 Dagens Nyheter.....	10
2.2 Flamman.....	10
2.3 Kriget i Afghanistan.....	10
2.4 Pressetiska regler.....	12
3. Metodologi.....	14
3.1 Teori.....	14
3.1.1 Diskursteori.....	14
3.1.2 Kritisk diskursanalys.....	16
3.2 Ideologier.....	18
3.2.1 Problematisering av begreppet ideologi.....	18
3.2.2 Socialism.....	21
3.2.3 Liberalism.....	22
3.3 Tidigare forskning.....	24
3.3.1 Problematisering av begreppet objektivitet.....	24
3.3.2 Den allierade journalisten.....	29
3.3.3 Kent Asps medievalsundersökning.....	30
3.3.4 Mediernas krig – bevakningen av Gaza.....	31
3.4 Teoretiska utgångspunkter.....	33
3.5 Metod.....	34
3.6 Analysmodell.....	38
3.7 Material.....	39
3.7.1 Avgränsningar och urval.....	39

3.8 Metodproblem.....	40
4. Analys.....	41
4.1 Analys av ledarsidor.....	41
4.1.1 Analys av ledare 1 – ”Fel innan, fel efter”	41
4.1.2 Sammanfattning av artikeln.....	41
4.1.3 Analys av ledare 2 – ”Allians ger frihet”	43
4.1.4 Sammanfattning av artikeln.....	43
4.2 Analys av nyhetsartikel 1 – ”Nato tar kontroll över Isaf-styrkan”	44
4.2.1 Sammanfattning av artikeln.....	44
4.2.2 Analys på makronivå.....	44
4.2.3 Analys på mikronivå.....	45
4.2.4 Sammanfattande analys av artikeln.....	47
4.3 Analys av nyhetsartikel 2 – ”Nato dikterar villkoren för Sverige”	48
4.3.1 Sammanfattande analys av artikeln.....	48
4.3.2 Analys på makronivå.....	49
4.3.3 Analys på mikronivå.....	50
4.3.4 Sammanfattande analys av artikeln.....	52
4.4 Analys av nyhetsartikel 3 ”Upptrappning av kriget i Afghanistan”	53
4.4.1 Sammanfattning av artikeln.....	53
4.4.2. Analys på makronivå.....	53
4.4.3 Analys på mikronivå.....	54
4.4.4 Sammanfattande analys av artikeln.....	55
4.5 Analys av nyhetsartikel 4 – ”Sahlin ser inget slut i Afghanistan”	56
4.5.1 Sammanfattning av artikeln.....	56
4.5.2 Analys på makronivå.....	56
4.5.3 Analys på mikronivå.....	57
4.5.4 Sammanfattande analys av artikeln.....	58
4.6 Analys av nyhetsartikel 5 – ”Svensk soldat stupade i Afghanistan”	59
4.6.1 Sammanfattning av artikeln.....	59
4.6.2 Analys på makronivå.....	60
4.6.3 Analys på mikronivå.....	61
4.6.4 Sammanfattande analys av artikeln.....	63

4.7 Analys av nyhetsartikel 6 – ”Framsteg i Afghanistan trots korruption”....	64
4.7.1 Sammanfattning av artikeln.....	64
4.7.2 Analys på makronivå.....	65
4.7.3 Analys på mikronivå.....	66
4.7.4 Sammanfattande analys av artikeln.....	67
5. Slutdiskussion.....	69
6. Källförteckning.....	75
Bilagor.....	78

1. Inledning

I Sverige har vi demokrati och grundlagar. Två av dessa grundlagar är tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Dessa innebär att våra svenska medier har dels ett ansvar och dels en rättighet att rapportera om vad som händer i Sverige och i världen till det svenska folket. Ansvar genom att förse befolkningen med korrekt och saklig information och rättighet genom att kunna få rapportera nyheter utan statlig inblandning.

Vidare har de svenska medierna och journalisterna de pressetiska reglerna att ta hänsyn till. Dessa regler innebär bland annat att det journalistiska samfundet ska ge korrekta och allsidiga nyheter, vara kritisk mot källor och respektera den personliga integriteten.

Men är svenska medier alltid sakliga och opartiska i sin nyhetsrapportering? Enligt Kent Asp, professor i journalistik, är svaret nej.

Kent Asp genomförde hösten 2010 sin medievalsundersökning. Den gick ut på att han under perioden 15 augusti till 15 september granskade artiklar från Sveriges fem största tidningar och undersökte om dessa var utformade och vinklade till något partiblocks nackdel, partis nackdel och/eller partiledares nackdel. Undersökningen visade att det rapporterades mycket mer till nackdel för de rödgröna än för Alliansen. Det finns fler undersökningar vars resultat går i samma linje som Asps. ”Den allierade journalisten” är en blogg som drivs av ett nätverk av anonyma journalister. Bloggen startades i januari 2010 för att undersöka hur svenska mediers ställningstagande går från ledarsidorna till nyhetsplanet, vars mening är att vara saklig och opartisk. Bloggen hade som syfte att undersöka nyheter gällande riksdagsvalet 2010 och resultatet visade att framförallt borgerliga medier hade varit partiska på nyhetsplan.

Ytterligare forskning som pekar på svenska mediers partiskhet är Roland Poirier Martinssons rapport ”Mediernas krig – Bevakningen av Gaza”, vars uppgift var att visa hur svenska medier tog parti för Palestina framför Israel i det månadslånga kriget mellan parterna vid årsskiftet 2008-2009. Även Martinsson lyckades lägga fram bevis för att de svenska medierna inte förhöll sig opartiska och objektiva.

Många tidningar i Sverige har en uttalad sympati för en viss driven politik. Exempelvis betecknar sig Aftonbladet som oberoende socialdemokratisk tidning och Expressen som obunden liberal.

Denna uppsats behandlar tidningarna Flamman och Dagens Nyheter som skiljer sig kraftigt åt i sina politiska sympatier. Flamman är en uttalad oberoende socialistisk tidning och Dagens Nyheter betecknar sig som oberoende liberal. Dessa politiska ståndpunkter syns på ledarsidan, som är den sektionen i en tidning där tidningens och redaktionens politiska åsikter speglas.

Dessa två politiska idelogier skiljer sig kraftigt åt ur aspekten samhällsyn. Liberalismens motsvarighet i den svenska riksdagen är Folkpartiet Liberalerna, vars syn på kriget i Afghanistan är att landet behöver diplomatisk hjälp med civil återuppbyggnad och att detta inte är möjligt utan beskydd av säkerhetsstyrkor. (FP 1).

Socialismens närmsta riksdagsparti i Sverige är vänsterpartiet, som till skillnad från Folkpartiet Liberalerna vill att all svensk militär närvaro ska avvecklas snarast och att endast en civil svensk insats ska fortsätta i Afghanistan. (Vänsterpartiet 1).

1.1 Hypotes

Tidigare forskning som har behandlat tidningars partiskhet eller opartiskhet har visat att tidningar i många fall är partiska och utformar sina artiklar till sin ideologiska övertygelses fördel. Denna uppsats hypotes är att så även är fallet när det kommer till krigsrapportering om kriget i Afghanistan i de båda tidningarna Flamman och Dagens Nyheter.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att se om vår hypotes stämmer och alltså huruvida de svenska tidningarna Flamman och Dagens Nyheter förhåller sig neutrala och objektiva eller ej i sin rapportering när det kommer till kriget i Afghanistan.

1.3 Frågeställning

Den tidigare forskning som presenterades i inledningen har visat att svenska medier ibland är subjektiva i sin rapportering inom vissa områden. Med vetskapen om detta följer nedan vår frågeställning följt av underfrågor som ligger till grund för denna uppsats.

Går det i Flammans och Dagens Nyheters rapportering om kriget i Afghanistan att urskilja hur åsikter som förekommer i ledaren även tar plats i nyhetsartiklarna?

- Går det att urskilja ett ideologiskt/politiskt ställningstagande i Flammans och Dagens Nyheters rapportering om kriget i Afghanistan?
- Märks det i artiklarna vilken ideologisk sympati som tidningarna har?
- Utnyttjar tidningarna språk till sin ideologiska sympatis fördel i sin rapportering? Om så är fallet, på vilket sätt?

1.4 Avgränsningar

I denna uppsats kommer nyhetsartiklar från Flammans och Dagens Nyheters nätupplagor att analyseras. En ledare från respektive tidning kommer även att undersökas för att se vilket språkbruk som där används för att skapa opinion.

Ingen egentlig tidsram finns för val av nyhetsartiklar. Det självklara är dock att nyhetsartiklarna ska ha publicerats från krigets start 2001 och framåt.

1.5 Kriterier för urval av artiklar

Det enda kriteriet vid val av nyhetsartiklar var att aktuell artikel vid en första anblick skulle ge intrycket av att kunna besvara uppsatsens hypotes.

Någon egentlig tidsram är för denna uppsats inte av intresse. Detta för att det intressanta endast är aktuell tidnings faktiska rapportering om kriget i Afghanistan. Det enda kriteriet är med andra ord att artikeln måste vara från krigets start 2001 och framåt.

1.6 Disposition

Uppsatsens första kapitel börjar med ett inledande avsnitt som redogör för vad studien kommer att handla om.

Det andra kapitlet tar upp viktig bakgrundsinformation för uppsatsen. Kriget i Afghanistan och de pressetiska reglerna berörs.

Det tredje kapitlet, som heter Metodologi, behandlar och förklarar teori, metod, en modell för våra analyser, tidigare forskning inom ämnet, uppsatsens teoretiska utgångspunkter samt problematiserar för uppsatsen nödvändiga begrepp.

I det fjärde kapitlet genomförs analyser på valda tidningar, där både ledare och nyhetsartiklar tar plats. I och med detta redovisas även analysresultaten.

Uppsatsen avslutas med ett diskussionskapitel där diskussioner av studiens resultat genomförs.

2. Bakgrund

Nedan följer för uppsatsen intressant och aktuell bakgrundsinformation.

Den bakgrundsinformation som ges är gällande kriget i Afghanistan, de pressetiska reglerna och de två tidningar som ingår i denna studie, det vill säga Dagens Nyheter och Flamman.

Bakgrund till kriget i Afghanistan ges för att läsaren ska få en bild av vad kriget handlar om och varför det startade.

Bakgrund till de pressetiska reglerna ges för att de bland annat förklarar att medier på nyhetsplan ska sträva efter objektivitet.

2.1 Dagens Nyheter

Dagens Nyheter är Sveriges största morgontidning med en upplaga på ungefär 316 000. Dagens Nyheter utkom första gången den 23 december 1864, och är landets enda riksspridda morgontidning. Tidningen ingår i Bonnierkoncernen.

2.2 Flamman

Flamman är en veckotidning som startades 1906 i Norrländska Malmbergt, då under namnet "Norrskensflamman". Tidningen var från början en dagstidning men sedan 1989 ges den ut veckovis. År 2010 gavs tidningen ut i 3600 exemplar, på 20-talet var tidningen som störst då den gavs ut i 11 000 ex/dag.

Flamman startade först som partiorgan åt Socialdemokraterna, men när Arbetarpartiet Kommunisterna bildades 1977, tillkännagav Flamman sitt stöd för dessa och blev organ för dem. Idag betecknar sig Flamman som oberoende socialistisk.

2.3 Kriget I Afghanistan

Den 27 december 1979 invaderade Sovjetunionen Afghanistan. Syftet var att snabbt slå ut den kommunistgerilla som året innan hade tagit makten i landet genom en statskupp. Efter en kort tid hade Sovjetunionen cirka 100 000 soldater på plats i Afghanistan som stred mot gerillan.

Sovjetunionen fick möta mycket kritik för sin invasion och FN krävde truppernas tillbakadragande. Invasionen ledde till den största flyktingkatastrofen genom tiderna,

då en tredjedel av Afghanistans befolkning flydde landet. Till Pakistan flydde 2,5 miljoner invånare och till Iran lika många. Några år in i kriget blev den afghanska gerillan allt effektivare genom stora vapenleveranser av USA, Storbritannien, Kina och arabvärlden.

I och med Gorbatsjovs tillträde i Sovjetunionen undertecknades den 14 april 1988 ett FN-avtal om sovjetiskt tillbakadragande från Afghanistan. Detta avtal undertecknades av Sovjetunionen, USA, Pakistan och Afghanistan och den 15 maj 1988 inleddes tillbakadragandet av de sovjetiska trupperna. Nio månader senare, den 15 februari 1989, var reträtten slutförd. Den beräknade dödssiffran under det drygt tio år långa kriget är 1,3 miljoner afghaner och 15 000 sovjetiska soldater. (www.ne.se 1)

Men Sovjetunionens tillbakadragande innebar inte på något sätt fred i Afghanistan. Fortsatta meningsskiljaktigheter grupperingar emellan ledde till ytterligare strider. I 1990-talets mitt lyckades dock talibanerna ta makten i landet där de började styra med järnhand. Talibanerna tvingade Afghanistans invånare att leva efter deras tolkning av Islam och Koranen. Detta innebar bland annat grov diskriminering mot kvinnor och att allt som uppfattades som västerländskt förbjöds. Under många år styrde talibanerna landet och det var först efter terrorattackerna mot USA och World Trade Center den 11 september 2001 som en förändring i landet påbörjades (www.ne.se 2).

Den 11 september 2001 angreps World Trade Center i den amerikanska storstaden New York, och det amerikanska underrättelsetjänsthuset pentagon i Washington av terroristkapade flyplan. I attackerna dog 2986 människor.

Efter attackerna förklarade USA:s president George W. Bush krig mot terrorismen. En fiende han själv beskrev som ”en fiende utan ansikte”. Det terroristnätverk som blev misstänkt för attackerna var Al-Qaida. De högst uppsatta inom nätverket, och däribland ledaren Usama Bin Ladin gömde sig som gäster hos Talibanregimen i Afghanistan. USA krävde av talibanerna att få Bin Ladin utlämnad, men detta skedde aldrig. Därför åberopade USA rätten att försvara sig själv enligt FN-stadgans artikel 51. Den sjunde oktober 2001 sattes därför jakten på Bin Ladin i rörelse med full kraft, och bomber började falla över Afghanistan (www.ne.se 3).

Talibanregimen tycktes ge upp efter cirka en månad av bombräder, och två månader efter dessa satte igång tågade USA:s bundsförvant, den afghanska norra alliansen in i Afghanistans huvudstad Kabul och ett demokratiskt presidentval där Hamid Karzai

blev president, kunde hållas (www.ne.se 3).

Sverige har hösten 2010 500 soldater som ingår i den internationella militärstyrkan ISAF (International Security Assistance Force), som befinner sig på uppdrag i Afghanistan. Denna styrkas uppgift var från början att, med mandat från FN, skydda de lokala myndigheterna och den civila FN-insatsen UNAMA. ISAF bestod vid dess start 2001 av 4500 soldater. År 2003 bestämdes det dock att styrkan skulle utökas och ett samarbete med den USA-ledda styrkan Operation Enduring Freedom, vars uppgift är att bekämpa terrornätverket al-Qaida och talibanmilisen, inleddes.

Till en början styrdes ISAF av olika länder i halvårsmandat. Men 2003 ställdes ISAF under befäl av NATO och sedan 2006 leds styrkan av en amerikansk general. Sedan detta inträffade har styrkan mer och mer tilldelats mer militära uppdrag, trupper är stationerade över hela landet och styrkan består 2010 av 120 000 soldater från ett 40-tal länder. De 500 svenskar som ingår i styrkan ansvarar för skyddet av civila myndigheter i fyra nordliga provinser. Svenskarna är till största delen stationerade i Mazar-e-Sharif (www.ne.se 4).

2.4 Pressetiska regler

Sverige har två grundlagar som berör medier. Dessa är yttrandefrihetsgrundlagen samt tryckfrihetsförordningen. Men medierna har också satt upp egna regler inom dessa grundlagar. Dessa är de pressetiska reglerna.

”De pressetiska reglerna är ett stöd för tidningar att upprätthålla en ansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften” (www.po.se 1). De pressetiska reglernas syfte är att skydda den enskilde individen från publicitetsskador utöver den svenska lagen. Reglerna betraktas mer som tumregler än en formell regelsamling. Det är många olika föreningar, organisationer och förbund som står bakom de pressetiska reglerna: Publicistklubben (PK), Svenska Journalistförbundet, Svenska Tidningsutgivareföreningen (TU), Sveriges Tidskrifter, Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Utbildningsradion AB bland andra. Reglerna fungerar som en anvisning till press, radio och tv om att undvika uppgifter om enskildas privatliv (om inte uppenbart allmänintresse finns), att behörigt utrymme skall ges åt rättelser, och polisutredningar och brottsmål skall behandlas försiktigt med hänsyn till pågående utredning, offer och gärningsmän.

Press, TV och radio skall ha största frihet inom ramen för tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen för att kunna tjäna som nyhetsförmedlare och som granskare av samhällslivet och för att kunna publicera det som är av vikt och betydelse för medborgarna. Det gäller dock att skydda enskilda mot oförskyllt lidande genom publicitet. (www.po.se 1)

Det finns flera regler som blir intressanta för denna uppsats på det sätt att de handlar om hur medier bör sträva efter objektivitet:

”Sträva efter att ge personer, som kritiseras i faktaredovisande material tillfälle att bemöta kritiken samtidigt. Sträva också efter att återge alla parter ståndpunkter. Var uppmärksam på att anmälningar av olika slag kan ha till enda syfte att skada den som blivit anmäld”.

En annan handlar om att medierna måste förse allmänheten med korrekta nyheter: ”Massmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling.” (www.po.se 2)

3. Metodologi

Under detta avsnitt redogörs för den teori och metod som används i uppsatsen för att besvara vår frågeställning.

3.1 Teori

Den teori som i denna uppsats kommer användas är diskursteori. Eftersom diskursteori är en teori som undersöker språkanvändning och att vår frågeställning handlar om att se om och hur en viss språkanvändning följer med från ledarsidan till nyhetsartikeln ansågs denna teori vara passande. Nedan följer en definition av begreppen diskurs och diskursteori.

3.1.1 Diskursteori

Begreppet diskurs ett väldigt omdebatterat och mångfacetterat begrepp. I grund och botten handlar begreppet om språkliga praktiker (prata, skriva etc.) och när språk innebär diskurs betonar man ofta att språkliga praktiker är sociala handlingar och att användning av språk strukturerar en verklighet utifrån en specifik position i samhället, exempelvis en institutionell position som mediernas eller en social position som den etniska gruppens (Ekström, 2008:133).

Begreppet diskurs kan bland annat syfta på hur man använder språk i vissa, specifika situationer, exempelvis en debatt i medier gällande ett speciellt ämne eller ett förhör i domstolen. Man kan också tala om en utpräglad religiös, medicinsk eller juridisk diskurs som är utmärkande för just det området. Inom varje område använder man ett för området speciellt fackspråk där det råder vissa specifika regler som styr det som kan och bör sägas i det sammanhanget och hur de olika aktörerna kan och bör agera. Med andra ord är begreppet diskurs ett tillvägagångssätt för en forskare att synliggöra ett språkligt sammanhang av utsagor i en viss kontext, för att sedan göra en analys av denna (Ekström & Larsson, 2000:170).

Som tidigare nämnt är diskurs ett mångfacetterat begrepp. Winther Jørgensen & Phillips ger i boken "Diskursanalys som teori och metod" en bra definition av begreppet. "En diskurs uppfattas som en fixering av betydelse inom en bestämd domän. Alla tecknen i en diskurs är *moment*; de är knutar i fisknätet, och deras betydelse fixeras genom att de skiljer sig från varandra på bestämda sätt (differential positioners)." (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:33).

Vidare ger de ett exempel på diskurs inom den medicinska forskningen där de menar att denna forskning går ut på att dela upp kropp, sjukdom och behandling i beståndsdelar och förklara relationen delarna emellan på ett entydigt sätt. Man betraktar kroppen som uppdelad i olika delar som var och en behandlas för sig, och i fall av sjukdom ses ofta orsakerna till detta som lokalt i kroppen. Exempel på detta kan vara en cancersvulst i foten som endast kan tas bort med hjälp av en operation. I fall av medicinsk diskurs blir alltså den mänskliga kroppen en bestämd domän som den medicinska diskursen spänner ut ett nät runt i form av betydelse och deras relationer till varandra. På detta sätt blir det en fråga om diskurs: alla delar är moment i ett system och tecknens betydelse bestäms av deras relationer till varandra (Winther Jørgensen & Philips, 2000:33).

Bergström och Boréus menar också att diskurs är ett vitt begrepp med många innebörder. De säger att det gemensamma för olika diskursbegrepp är att de eftersträvar någon typ av social handling som berör språkanvändning i ett speciellt sammanhang. Sociala handlingar innebär det som människor inom ett visst handlingsmönster gör, dessa handlingar kan vara mer eller mindre regelstyrda. Språkanvändningen är ett viktigt inslag i människors sociala praktiker. Det finns sätt att definiera diskurs som en fråga om enbart själva språkanvändningen, men en annan definition kan vara att diskurs också innefattas mer av den sociala praktiken, utöver det som sägs och skrivs. De tar upp exemplet att en text kan ses som en manifestation av diskurser, där exempelvis en lärares föreläsning eller vad hon antecknar på tavlan visar prov på detta (Bergström & Boréus, 2005:17–18).

Howarth talar även han om diskurser:

Grovt sett menar positivister och empirister att diskurser bäst betraktas som ramar eller kognitiva scheman, med vilket de medvetna strategiska försöken från grupper av människor att forma gemensamma förståelser av världen och av sig själva som legitimerar och motiverar ett kollektivt handlande.”(Howarth, 2007:11).

Foucault lägger i begreppet diskurs till en uppfattning om ”makt/vetande-relationer”. Det han menar är ”att makt och vetande direkt förutsätter varandra; att det inte finns något maktförhållande utan att ett därmed sammanhängande område av vetande

skapas och att det inte heller finns något vetande som inte samtidigt förutsätter och utbildar ett maktförhållande.” (Howarth, 2007:90).

För att koppla detta resonemang till denna uppsats kan man säga att medier strävar efter att uppnå vetskap och att förse samhället med information. Men det som medierna informerar samhället om kan via språkets utformning framställa det som har hänt på olika sätt. En tidning kan alltså använda sig av språket för att omvandla en nyhet som inte går i linje med den uttalade ideologin. På samma sätt kan en tidning rapportera om en händelse som uppfattas som positiv till att uppfattas som väldigt positiv. Alltså har medier en makt att förse samhället med nyheter på det sätt de önskar. Den information som samhället förses med och tror är objektiv kan alltså styras i linje med en viss ideologi, medierna har strukturerat en verklighet.

3.1.2 Kritisk diskursanalys

Den metod som vi valt att använda i uppsatsen är *kritisk diskursanalys*. Kritisk diskursanalys är en teori och metod som används för att analysera språk och makt utifrån ett kritiskt teoretiskt perspektiv (Ekström, 2008:122–123). Detta är en metod som har ett kritiskt kunskapsintresse och uppfattas med en misstänksamhet mot aktuell medietext. Man ställer sig frågan varför en medietext ser ut som den gör, man undersöker ur vilket perspektiv som verkligheten beskrivs, man undersöker om en text möjligen representerar en särskild ideologi som visar sig förespråka en specifik värdering eller särskilda maktförhållanden (Ekström & Larsson, 2000:195).

Howarth menar att en diskursanalys traditionellt sett är inriktad på att undersöka språket i bruk eller tal och text i sitt sammanhang (Howarth, 2007:15). Utgångspunkten i en kritisk diskursanalys är att sociala relationer, det vill säga relationer människor emellan, inte kan betraktas som neutrala, eftersom samhället oundvikligt präglas av konflikter och maktanspråk. All mänsklig kommunikation, så som tal, skrift, estetiska uttryck och fotografier genomsyras av ideologi, dominerande tankesätt och normer. Ibland är dessa enkla att urskilja och ibland är de omedvetna och svårare att upptäcka.

Kritisk diskursanalys är den språk- och diskursanalys som går längst i sitt sociala engagemang. Analystypen fördjupar sig i relationen mellan samhälle och språk på så sätt att den ser till hur språk är med och skapar samhället. Samhällets utveckling är sammanflätat med språkliga handlingar där språket har en makt som när det yttras samtidigt skapar något annat. Om exempelvis en dagstidning rapporterar om en

krigssituation så görs detta utifrån journalistens på förhand medvetna och/eller omedvetna åsikter, normer och attityder. När en läsare sedan tar del av nyheten tar alltså denne samtidigt del av dessa underliggande faktorer och det har på så sätt skapats något annat. Det har alltså skapats en åsikt i en fråga som enligt metoden nödvändigtvis inte är objektiv.

Enligt kritisk diskursanalys räcker det inte med att analysera det som utgör själva texten, utan man måste i stället fråga sig varför nyhetstexten blivit som den har blivit (Ekström & Larsson, 2000:195).

Man kan tillämpa kritiskt diskursanalys på många olika händelser där man kritiskt ifrågasätter exempelvis hur propaganda och maktintressen genomsyrar rapportering om krig, hur medier rapporterar till fördel för vissa identiteter och till nackdel för andra eller hur det offentliga samtalet genomsyras av marknadskapitalistiska intressen (Ekström, 2008:123–124).

Inom kritisk diskursanalys finns ett intresse hos forskaren att undersöka det som finns i texten och det som prioriteras att finnas med i texten, men även läggs intresse vid det som utelämnats eller eventuellt hamnat i skymundan.

”Övergripande frågor för att blottlägga ideologiska betydelser i texten handlar om

- ursprunget till det valda alternativet att representera verkligheten på i texten – varifrån och/eller från vem det härstammar.
- varför just detta alternativ valts ut bland andra tänkbara.
- vilka effekter blir av dessa val – vem som tjänar och vem som förlorar på dem.” (Ekström, 2008:129).

Berglez talar om begreppet ideologi och dess olika betydelser. Ideologi är högst intressant när det kommer till kritisk diskursanalys och Berglez har lånat Zizeks försök att förklara och definiera begreppet ideologi:

- 1) För det första bör man se ideologi som ett komplex av idéer som tillsammans konstituerar en tro eller övertygelse om någonting.
- 2) För det andra bör man uppmärksamma ideologins “materiella” karaktär i form av institutioner vilka förutsätts bära upp den aktuella ideologin.
- 3) Och för det tredje kan ideologi ses som något som närvarar och “händer” i sociala situationer i form av *rituella* praktiker. Här handlar

det om hur ideologi opererar i vardagslivet och följaktligen på det samhälleliga "mikroplanet" (på arbetsplatsen, i den privata sfären etc.) (Ekström & Larsson, 2000:197).

Något som är av intresse när det kommer till kritisk diskursanalys är medvetenhet och omedvetenhet gällande ideologi. Det är lätt att få uppfattningen om att begreppet ideologi handlar om medvetna processer. Men så behöver det inte alltid vara. Intresset finns för huruvida en ideologi produceras och reproduceras på någon form av omedvetet plan, genom bland annat språkliga ritualer oberoende av människans vetskap. För *ideologikritiken* sägs denna problematik vara central (Ekström & Larsson, 2000:197).

3.2 Ideologier

Kritisk diskursanalys frågar sig som sagt varför en medietext ser ut som den gör och om den möjligen representerar en särskild politisk ideologi som förespråkar en specifik värdering eller särskilda maktförhållanden.

Huvudfrågan för denna uppsats är som tidigare nämnt "Går det i Flammans och Dagens Nyheters rapportering om kriget i Afghanistan att urskilja hur åsikter som förekommer i ledaren även tar plats i nyhetsartiklarna?"

Flamman betecknar sig själv som oberoende socialistisk och Dagens Nyheter som oberoende liberal. Därför är det av intresse för uppsatsen att redogöra för vad dessa ideologier står för.

3.2.1 Problemativering av begreppet ideologi

Då denna pilotstudie söker att undersöka hur ordval i nyhetsartiklar kan ge en artikel en politisk vinkling är det intressant att se till ideologi. Detta för att språk och ideologi ligger varandra nära, och studien av ideologi kan endast genomföras genom att även studera språk då det är via språket som idéer och tankar kan spridas mellan personer och grupper (Thompson, 1984: 73).

Begreppet ideologi har många negativa konnotationer. Detta refereras av Thompson dels från post-revolutionära Frankrike där ideologi beskylldes för landets misär, och från Marx som framställer och generaliserar ideologi som någonting som är för fokuserat på det materiella och tanken på att vara för eller emot någonting. Enligt

Marx är begreppet ideologi och dess betydelse, snarare än ett hjälpmedel för att få samhället att fungera, ett symptom för ett sjukt och maktlystet samhälle (Thompson, 1984:45).

Enligt Thompson är det inte heller i modern tid enkelt att avväpna begreppet ideologi från sin negativa klang. Det är enligt Thompson inte många som idag utnämner sig själva som ideologer, samtidigt som många kan säga att de en gång har varit konservativa, socialister eller t.o.m. revolutionärer.

Med detta resonemang menar Thompson att ideolog är tanken på ”den andre”. Även om en person är liberal (anhängare till den politiska ideologin liberalismen), ser inte denna person sig själv som ideolog, utan kopplar istället samman någon med andra uppfattningar (exempelvis en socialist) med begreppet ideolog. Att därför kategorisera en tanke som ideologisk är att redan på förhand döma ut och kritisera den, då begreppet ideologi i sig inte är neutralt. På grund av detta är problematiseringen av begreppet ideologi en väg kantad av frågor och motfrågor.

(Thompson, 1984:1ff)

Thompson hänvisar i sin bok ”Studies in the theory of ideology” till texter från Martin Seliger, professor i statsvetenskap. Seliger menar att ideologi kan delas upp i två tolkningar. Den första är den ”begränsade föreställningen”. Denna tolkning begränsar begreppet ideologi till ett speciellt politiskt system. Den andra tolkningen är den ”inkluderade föreställningen”, som innebär att begreppet ideologi kan kopplas samman med alla politiska system, oberoende av vad det specifika systemet vill göra med samhället.

Marx och Engels menade, som nämnt ovan, att ideologier höll samhället tillbaka. De nämnde inte vilken ideologi specifikt, utan generaliserade över samtliga och därmed själva begreppet ideologi. Detta resonemang försöker Seliger bryta ner med att framhäva den ”inkluderade tolkningen” av begreppet. Via denna tolkning kan tydas att all debatt om samhället mellan människor idag för samhället framåt genom politisk debatt. Idéer och tankar om vad som kan förändras i samhället idag är det som hjälper, stjärper eller skapar nya ideologier, därmed kan begreppet ideologi kopplas samman med samtliga åtgärdstankar för samhället och då alltså, politiska system, och inte generaliseras till endast en ideologi.

Seliger menar också att man inte kan generalisera ett tankesystem eller en politisk åsikt och dess anhängare som konservativ, moderat eller radikal, eftersom vad som

anses vara radikalt i västvärlden kan anses som konservativt i öst. Seliger drar slutsatsen, via den inkluderade tolkningen, att eftersom ideologi är det som skyddar och guidar politiska ageranden, så måste begreppet syfta till politiska system. Ideologi blir därför åtgärdsorienterade tankar indelade i sammanhängande system (Thompson, 1984:76-78).

Någonting som inte bör glömmas bort i en studie av termen ideologi är att räkna med en språkfaktor. Ideologier är idag utspridda över hela världen. Detta har inträffat på grund av språklig faktor. Tankar och idéer har spridits genom att människor har kommunicerat med varandra (Thompson, 1984:2). Detta är någonting som denna pilotstudie avser att utvisa. Idag når medier tack vare tekniken större publik än vad som var möjligt bara för ett decennium sen. Tack vare sin språkanvändning kan medier sprida tankar och idéer som i sin tur sedan sprids vidare genom ytterligare språkanvändning via de som har tagit del av det utsända. För ett medium som exempelvis en tidning med en viss åsikt att hålla sig helt neutral i en artikel kan således med tanke på språkanvändning vara komplicerat, eller snarare en tidning kan i en artikel med hjälp av språkanvändning påverka en läsare, trots att det för läsaren inte är uppenbart. Guy Starkey tar i sin bok "Balance and bias in journalism" upp McQuails indelning av fyra typer av mänsklig partiskhet. Dessa är; anhängare, propagandist, omedveten och ideologisk. Anhängare betyder precis som det låter att skribenten är anhängare till en viss åsikt och visar detta. Propaganda betyder att skribenten underförstått skriver någonting. Omedveten innebär det som en viss typ av skribent skriver tack vare sitt yrke. Är man exempelvis krönikör på en tidning med vissa åsikter skriver denne om just det, då kulturen "sitter i väggarna". Ideologisk är enligt McQuail den svåraste av dessa fyra typer av partiskhet för skribenten själv att förstå, då denne själv är uppväxt i en miljö som präglas och lever efter vissa tankesätt, idéer och modeller, och alltså själv präglas av dessa (Starkey, 2007:xvi).

Tack vare ideologiteorin märks det hur språk inte enbart är någonting som kan tillämpas som ett sätt för människor att interagera med varandra, utan att också se hur språket är ett socialhistoriskt fenomen indraget i mänskliga konflikter där oliktankande (ideologier) ligger till grunden (Thompson, 1984:2)

I korthet, alla nyheter är ideologiska. Åsikten av att en nyhet inte är objektiv är någonting som nämns av kritiker till nyheten som är av en annan uppfattning och som tycker att nyheten skulle återberättats på ett annat vis. Kravet av objektivitet gör det därför möjligt för avsändaren att manipulera en nyhet. Därför kan sägas att objektivitet fungerar för att täcka partiskhet, oavsett om det är medvetet eller ej (McQuail, 2010:565).

3.2.2 Socialism

Av alla de politiska ideologier som i dag är kända i världen har ingen utvecklat så många olika varianter som socialismen. Det kan vara allt från statssocialism av Sovjetmodell, där statens roll innebär ägande av allt i samhället, till Gillessocialism, anarkism och syndikalism, som står helt för motsatsen, det vill säga ett samhälle utan stat. Den gemensamma utgångspunkten för alla dessa olika grenar är att de alla vill avskaffa kapitalismen och i stället ha ett samhälle och en ekonomi där folket har makten (Färm, 2007:51–52).

Man kan dela in socialismens utveckling i olika stadier:

Det filosofiska och utopiska. Det finns många filosofer och författare som genom historien har formulerat socialistiska idéer. De är alltifrån Platon och de gamla grekerna till skotten Robert Owen.

Den tidiga marxismen. I detta stadie från mitten av 1800-talet började Marx och Engels publicera sig och utvecklade arbetarrörelsen både ideologiskt och praktiskt. Marx inspirerade till praktiskt handlande, exempelvis med att bilda partier och fackföreningar.

Det organisatoriska skedet. Från och med 1860-talet och en bit in på 1900-talet bildades socialdemokratiska och socialistiska partier över hela Europa, men också utanför kontinentens gränser. Fackföreningar blev större och starkare och valde oftast att gå i socialistiska fotspår. Socialdemokratin blev snabbt stark och socialister började hamna i maktpositioner.

Splittringen mellan socialdemokrater och kommunister. Efter den ryska revolutionen och första världskriget splittrades denna politiska arbetarrörelse över nästan hela världen i två grenar. Splittringen innebar slutligen att socialismen delades in i en socialdemokratiskt reformistisk gren och en kommunistiskt revolutionär, som till en början var starkt präglad av Sovjet.

Den nya vänstern. Under 1960-talet växte en mängd nya socialistiska och kommunistiska grupper och partier fram. Detta i samband med Vietnamkriget och vänstervågen, med studentrevolten under samma tidsepok. På 60-talet var många ungdomsgruppers socialistiska syn mer extrem än vad den är i dag. Grupperna var tidigare mer influerade av Kina och kallade sig maoister. I dag har dessa grundtankar beblandats med anarkistiska och syndikalistiska idéer och därför har många gamla sovjetstyrda kommunistpartier i stället valt att kalla sig ”euro-kommunistiska” eller vänstersocialistiska.

Efter Sovjet. I dag har den rena sovjetkommunismen i stort sett försvunnit. Detta på grund av Sovjetunionens och Berlinmurens fall. Vissa kommunistländer finns dock kvar, exempelvis Castros Kuba och Mugabes Simbabwe. I stället har vänsteridéer utvecklats inom socialdemokratien men också utanför partiväsendet i form av organisationer som miljörörelsen och kvinnorörelsen (Färm, 2007:52–53).

Värderingar. Den allra mest grundläggande värderingen i alla olika former av socialism, och det som skiljer den från liberalismen och många andra ideologier är jämlikhet och klasslöshet. Socialismen strävar efter att alla ska födas med lika villkor, men till skillnad från liberalismen menar man att många halkar efter under livets gång och att staten därför aktivt måste ändra på detta och omfördela rikedom och makt, eftersom att ge samma rättigheter till alla inte räcker så länge vissa är rika och mäktiga från start. Liksom liberaler hyllar även socialister friheten, men med tillägget att verklig frihet endast kan uppnås om det råder jämlikhet. Detta kan endast uppnås när det privata ägandet inte längre existerar utan att alla som ingår i samhället delar lika på egendomen. Socialister hävdar även att den franska revolutionens tredje ideal, broderskap, (något liberaler gärna glömmer bort) är väldigt viktigt för samhället och betyder kort att arbetarklassen måste hålla ihop och stötta varandra över alla gränser för att nå resultat. Ett känt slagord är ”Proletärer i alla länder – förenen eder” (Färm, 2007:55–56).

3.2.3 Liberalism

Ordet liberal betyder frihetlig eller frisinnad. Den politiska liberalismen har sitt ursprung ur upplysningstidens tankar och idéer. Det var i detta skede då politik slog sig fritt från kyrkans och kungahusens dominerande position i samhället. På 1700-talet började folket tvivla på den tidens rådande ekonomisituation, som gjorde att

många satt fast i fattigdom och misär. Man började hylla begrepp som exempelvis frihet och tolerans och menade detta på religiöst, ekonomiskt och politiskt plan. Tron på individen stärktes och fick allt större fäste och utsträckning bland människor. Man började tro på sig själv och sitt eget öde, i stället för att ens framtid redan var utstakad av Gud. (Färm, 2007:30).

I början innebar liberalism till störst del förändring på det ekonomiska planet för individen. Ekonomin behövde inte regleras uppifrån, liberalismen förespråkade fritt konkurrerande företagande och på så sätt frihet för konsumenter att välja det de själva ville. Automatiskt tjänade det allmänhetens och samhällets bästa.

Denna tidens ekonomiska teorier präglar än i dag den liberala ekonomiska politiken. Dessa kan sammanfattas i tre element:

- Frihandel
- Arbetsfördelning
- Fri konkurrens

Liberalismen har sedan den gjorde utslag i samhället dominerats av medelklass och tjänstemän. Liberalismen blev tidigt tack vare sitt tänkande kring samhälle och ekonomi en motpol till socialismen och kommunismens tro på kollektivt ägande, höga skatter och lagar som begränsar marknadsekonominns frihet.

I Sverige är det främst Folkpartiet som förknippas med liberalismen och 1990 valde partiet att byta namn till Folkpartiet Liberalerna (Färm, 2007:31–32).

Det allra främsta värdeordet för liberaler och på många sätt grunden för själva liberalismen är frihet. Ordet frihet har dock många olika innebörder. De flesta av dessa innebörder är i dag allmänt accepterade i utvecklade länder och syns i medborgerliga fri- och rättigheter, det vill säga frihet från förtryck, yttrande- och tryckfrihet, frihet att etablera partier och fackföreningar och så vidare (Färm, 2007:32–33).

En stridsfråga inom liberalismen och framförallt mellan liberaler och socialister har alltid varit om begreppet frihet endast ska tolkas negativt, som exempelvis frihet från förtryck och begränsade regler, eller om friheten även ska tolkas positivt.

Verklig frihet kan endast existera om alla samhällets individer har möjlighet att utnyttja denna. På detta sätt är individualismen men också jämlikhetstanken en del av liberalismens människosyn. Alla samhällets individer, oavsett klass, kön eller ras, besitter i grunden egenskaperna som behövs för att kunna ta beslut om sin egen, och om samhällets framtid. Varje människa kan ta ansvar för sig själv (Färm, 2007:33–35).

Nyckelbegrepp inom liberalismen är individ och frihet, men också kunskap och utveckling. Om hindren raderas kan alla individer, oavsett bakgrund, få en lik chans att se till att både de själva och samhället utvecklas. Liberalismens människosyn är positiv och rationell. Liberalismen säger att om människan frigör sig från fördomar och hinder, så som tullar och statliga regleringar, kommer samhället att utvecklas väl. Det behövs alltså ingen styrning eller uppifrånsmakt. Staten behöver visserligen finnas till, men mer som ett slags nödvändigt ont. Dess roll bör begränsas till att erbjuda samhällets individer grundläggande fri- och rättigheter samt skydd. Det är individerna som utgör samhället och det är hur individerna har det som avgör om samhället är bra eller dåligt. Om varje individ fokuserar på sig själv och sitt eget välmående, blir också samhället välmående.

Målet med dagens liberalism kan kanske beskrivas som ett individualistiskt och kapitalistiskt, men demokratiskt rättssamhälle med en till viss grad av grundläggande gemensam välfärd (Färm, 2007:30–38).

3.3 Tidigare forskning

Nedan följer redogörelser för tidigare forskning som gjorts inom ämnet och som påvisar att de svenska medierna inte alltid är objektiva.

3.3.1 Problematisering av begreppet objektivitet

Vid journalistiskt arbete framhålls ofta objektivitet som något grundläggande.

Journalisten ska sträva efter ett sakligt och opartiskt förhållningssätt till det hon rapporterar om. Journalistens åsikter och värderingar ska inte synas i nyhetstext och rapporteringen ska vara oberoende av detta.

För denna uppsats kan dock krävas att problematisera begreppet objektivitet.

Begreppet objektivitet kan betraktas som ett något svårdefinierat begrepp.

Steven R. Knowlton och Karen L. Freeman tar i boken "Fair & Balanced – A History of Journalistic Objectivity" bland annat upp detta.

Genom historien har det funnits många definitioner av begreppet objektivitet och många skilda faktorer har varit orsak till begreppets uppkomst. I början av 1900-talet användes begreppet oftare än det definierades. Men för att anamma begreppet var det många lärare inom journalism som tog till sig Walter Lippmanns idéer. Efter första världskriget menade Lippmann att allmänheten var oförmögna att skilja på verklighet och fiktion i en informationsvärld av många störande moment. Lippmanns lösning på detta var att utveckla journalistiken till en profession och utbilda reportrar i att vara så objektiva som möjligt (Knowlton & Freeman, 2005: 181).

Från andra delen av 1800-talet till början av 1900-talet var många lärare, professorer, skribenter och redaktörer inne på olika definitioner av objektivitet, även om det ännu inte fanns någon samlad definition av begreppet och att begreppet sällan användes.

- "If there be a public meeting it should be reported fairly. It makes no difference if the editor differs with its object." Jesse Haney
- Hints to Young Editors upphovsman sade att "there was no reason why the news of a Republican paper should not be read by a Democrat with as much confidence as that of a paper of his own party, and vice versa.
- George A. Gaskell menade att reportrar ska vara opartiska observatörer: "... in ordinary reporting it is well to lose sight entirely of the reporters. By them impersonality must be cultivated as carefully as it ought to be avoided by those whose work is of a less conventional order.
- Edwin Shuman sade att "a journalist must report the opinions of others, not express his own."
- David Hitchcock menade att en reporter "must describe conditions exactly as he found them, no matter what influence may have been brought to bear upon him."
- Charles Olin: "A reporter is simply a recorder of separate events, of isolated circumstances, of change occurrences, in fact at snapper-up of the unconsidered trifles of existence."
- Och James McCarthy jämförde författande av nyhetsartiklar med vetenskaplig forskning (Knowlton & Freeman, 2005: 181-182).

Senare, på 1970- och 1980-talet var en gemensam nämnare i journalistlitteratur att objektivitet var ett begrepp som är yrkesmässigt positivt och fint att ha som mål att sträva efter, men att det ytterst sällan faktiskt går att uppnå (Knowlton & Freeman, 2005: 189).

Enligt Svenska Akademiens ordlista betyder det: "...egenskapen att vara objektiv; opartiskhet, saklighet, oväld.". Det handlar alltså ur en journalistisk synvinkel om:

- Att vara opartisk. Att kunna rapportera om något utan att välja sida
- Att vara saklig. Att kunna rapportera så heltäckande som möjligt om det som faktiskt har inträffat. Det gäller att hitta balansen och varken utelämna något eller förstärka något.
- Oväld. Att kunna rapportera rättvist, neutralt och omutligt.

Med detta med sig kan man förstå att det är svårt att både definiera och framför allt praktisera begreppet objektivitet.

Särskilt svårt kan det vara att faktiskt praktisera objektivitet rent professionellt. Även om en journalist eftersträvar objektivitet, så är det ingen garanti att rapporteringen blir objektiv. För att läsaren ska ta till sig vad som har hänt skulle denne behövt vara på plats där den rapporterade händelsen ägde rum. Men inte ens då är det säkert att denne skulle upplevt samma sak som journalisten. Mycket spelar in; vad man har för kunskap, vad man har för inställning till detta och även var man befinner sig rent geografiskt. Om två personer är med om samma händelse är det inte säkert att dessa i efterhand kommer att berätta exakt samma saker. Huvudhändelsen kommer förmodligen att återges relativt likt, men detaljer runt omkring lär skilja sig personerna och versionerna emellan.

I boken "Fair & Balanced – A History of Journalistic Objectivity" tas, ur ett historiskt perspektiv, många definitioner av begreppet objektivitet upp. Tydligt är att begreppet har haft olika innebörder genom tiden. Det är kanske dagens definition som är av mest intresse för denna uppsats:

Today, we might define it as unbiased accurate reporting of verifiable facts with detachment and completeness in a manner that is fair, balanced, thorough and clearly separate from the reporter's views and opinions... In the middle to late 20th century, objectivity came to be seen as suggesting that journalists must avoid partiality at all costs, even when there were obvious aggressors and victims. (Knowlton & Freeman, 2005:5)

Begreppet objektivitet går också att diskutera utifrån ett annat perspektiv.

Ägarintressen, annonsörer, journalistens arbetsklimat och så vidare är alla element som kan påverka en rapportering. Steven R. Knowlton och Karen L. Freeman går tillbaka till början av 1900-talet då många stora tidningar i USA växte sig starka på olika företags annonsering i tidningarna. Annonsering som inkomst gick snabbt om både prenumerationer och lösnummerförsäljning och tog en allt större och viktigare roll för tidningarna och i och med detta ändrades de amerikanska tidningarnas prioriteter.

Nu var ekonomisk tillväxt och expanderings den viktigaste prioriteringen för tidningarna. Annonsörer ville inte nå alla människor, de ville enbart nå de som hade vilja och möjlighet att köpa deras produkter och tjänster. På detta vis är det för många medier än i dag: målet att förse allmänheten med information kämpar ständigt mot målet för ekonomisk vinst. Och även om den enskilde journalisten eftersträvar objektivitet så kan det finnas mycket inom företaget som liksom "sitter i väggarna" som styr rapporteringen utan att journalisten faktiskt är medveten om detta. Det kan exempelvis vara beroende på stora annonsörer som tidningen är beroende av, vem eller vilka som äger tidningen eller vilket politiskt klimat som råder i landet där tidningen verkar (Knowlton & Freeman, 2005: 167).

Ytterligare exempel på hur svårt det kan vara att förhålla sig objektiv i nyhetsrapportering går att finna hos en grupp radiojournalister för CBS, som under andra världskriget först beskrev objektivitet som "reporting the news without personal prejudice, opinion, or point of view." men ställer sig sedan frågande till begreppet och om det egentligen går att vara objektiv:

Was it 'objective' for William Shirer to suggest that Nazi propagandists were liars? Would it have been 'objective' for a reporter to assert that Neville Chamberlain was a fool for trusting Hitler?... Is there a difference between 'the truth' and 'objective' facts? Journalists have been asking themselves these questions for as long as journalism has existed. In the end, they usually have settled on 'fairness' as a better standard than cold-blooded, neutral, impossible 'objectivity'. (Knowlton & Freeman, 2005: 225)

Detta är intressanta frågor både för uppsatsen och i allmänhet. Är det någon skillnad mellan "sanning" och "objektiva fakta"?

Det är svårt, om inte omöjligt att svara på denna fråga, men ändå viktigt att ha med sig denna frågeställning vidare i uppsatsen.

Vi kommer inte att kunna besvara något helt definitivt. Resultaten kommer i stället ge en fingervisning åt något håll huruvida Dagens Nyheter och Flamman eftersträvar objektivitet eller ej. Och när vi väl kommer fram till ett resultat är det inte något som "står skrivet i sten". Resultatet kanske uppfattas som objektivt av journalisten, men subjektivt av oss och tvärtom.

En ytterligare faktor som problematiserar begreppet objektivitet är ett uttalande från 2003 av Paul Krugman, kolumnist på New York Times och professor i ekonomi på Princeton. Det handlar om mediers rädsla att bli anklagad för partiskhet och vad detta leder till:

...media are desperately afraid of being accused of bias. And that's partly because there's a whole machine out there, an organized attempt to accuse them of bias whenever they say anything the right doesn't like. So rather than really try to report things objectively, they settle for being evenhanded, which is not the same thing. One of my lines in a column – in which a number of people thought I was insulting them personally – was that if Bush said the earth was flat, the mainstream media would have stories with the headline: 'Shape of the Earth – Views Differ.' Then they'd quote some Democrats saying that it was round. (Knowlton & Freeman, 2005: 225)

3.3.2 Den allierade journalisten

Den allierade journalisten är en blogg som drivs av ett nätverk av anonyma journalister. Bloggen startades i januari 2010 och syftade till att påvisa hur svenska mediers ställningstagande har gått från ledarsidorna (vars uppgift är att vara ställningstagande), till nyhetsplanet, vars mening är att vara objektiv och saklig.

Journalisterna bakom bloggen går igenom och analyserar artiklar, debatter, radiosändningar o.s.v. Är inte mediet objektivt och istället vinklar information åt ett visst politiskt håll, delar man på bloggen ut en ”megafon” till den ansvarige. Denna megafon symboliserar redskapet som den skyldige propagerar politiska åsikter genom. Bloggen ser både till hur förmedlingsfördelningen mellan olika partier är i medier, och huruvida det som omnämns är positivt eller negativt. Det medium som tilldelats flest megafoner är Dagens Nyheter, den person som har tilldelats flest megafoner är chefredaktör för Dagens Nyheter Gunilla Herlitz. Ett vanligt blogginlägg där Gunilla tilldelas en megafon ser ut på detta sätt:

DN har granskat hur många riksdagsmän som har dubbla uppdrag, alltså varit förtroendevalda även i sina hemkommuner eller i landsting. Det handlar om 103 ledamöter. Var tredje person har inte dykt upp vid mer än hälften av mötena på kommun- eller landstingsnivå under 2009 och 2010.

Och vilka väljer DN att exemplifiera med i texten? En från rödgröna blocket och en från Alliansen? Nix. Helt plötsligt är det två sossar som får hela utrymmet i DN när det handlar om negativa nyheter. Någon som tror att det är ett medvetet val?

Sven-Erik Österberg (S) får såväl framsidan som stort uppslagen bild på sid 6 och 7.

Det måste sägas igen. Konsekvensen är fantastisk, chefredaktör Gunilla Herlitz. Megafonen är din. (Den allierade journalisten 1) (Fet stil i original)

Gunilla Herlitz tillägnas inte mindre än 15 stycken megafoner under tiden från bloggens start den 21 januari 2010 till valet den 18 september 2010 och kröntes den 21 september samma år till årets Allierade Journalist, av den Allierade Journalisten.

”Den Allierade Journalisten har delat ut 113 Megafoner mellan den 21 januari och 18 september 2010. Den Allierade Journalistens högst ovetenskapliga granskning visar att Dagens Nyheter inte bara är Sveriges största morgonstidning, utan även Sveriges största Megafon för Alliansen. **Gunilla Herlitz, chefredaktör på Dagens Nyheter**, har med sina 15 Megafoner blivit krönt till årets Allierade Journalist.

Jo, DN, din invändning stämmer. Den Allierade Journalisten har varit mer nitisk i sin bevakning av Sveriges största morgontidning, då den har så pass stort inflytande över svensk media. Åsikter som publiceras i DN kanaliseras vidare i landsortspressen över hela landet och DN Debatt återges regelbundet i public service”. (Den allierade journalisten 2) (Fet stil i original).

Den allierade journalisten påpekar dock att deras undersökning och iakttagelse av svenska medier är högst ovetenskaplig, och mer något av ett folkbildningsprojekt än någonting annat. De menar att läsare genom de länkar som ges till de artiklar som tilldelas megafoner kan läsa sig till en egen uppfattning om en megafon verkligen är korrekt utdelad. Samtidigt är de öppna för kritisk granskning av sitt projekt. Slutsatsen som dras efter studiens avslut är att borgerliga medier under valåret varit partiska på nyhetsplan. Kent Asp, professor i journalistik, kommer i sin studie om mediers opartiskhet fram till samma slutsats.

3.3.3 Kent Asps medievalsundersökning

Kent Asp, som är professor i journalistik, brukar dagen innan Sveriges riksdagsval publicera en granskning av hur de svenska medierna har förhållit sig under valrörelsen. Granskningen görs på de fem största tidningarna i Sverige: Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Göteborgs-Posten, Aftonbladet och Expressen.

Själva grundtanken med Asps granskningar är att se hur ovannämnda tidningar arbetar i sin rapportering om Sveriges riksdagspartier och hur och om artiklarna är utformade och vinklade till något partiblocks nackdel, partis nackdel och/eller partiledares nackdel. Granskningen pågår under en månads tid med slutdatum några dagar innan valet. Under valrörelsen 2010 gjordes granskningarna mellan den 15 augusti och den 15 september (valet inföll den 19 september). Den första granskningen gjordes inför valet 1979, och 2010 års granskning var den tionde i

ordningen. Asp har analyserat de mest tongivande artiklarna under rubriken ”Valet” (eller motsvarande) och under perioden 15 augusti till 15 september granskades totalt 865 artiklar, i genomsnitt 5,5 per dag och tidning.

Resultaten av Asps granskningar är i allra högsta grad intressant för denna uppsats. Det visade sig att tidningarna har vissa brister när det kommer till sitt journalistiska uppdrag. Fördelningen mellan negativa artiklar blocken och partiledarna emellan var i många fall stor. För att påvisa detta kan ett diagram som publicerades i Dagens Nyheter ges som exempel. I diagrammet, som är uppgifter som kommit från granskningen, blir det tydligt att skillnaderna är märkvärda. Rubriken för diagrammet lyder ”Andelen negativt vinklade artiklar i procent” där det visar sig att det skrevs 27 procent negativa artiklar om Alliansen, samtidigt som det skrevs 43 procent negativa artiklar om de Rödgröna.

När det kommer till antalet negativa artiklar gällande partiledarna Fredrik Reinfeldt (M) och Mona Sahlin (S) var skillnaden än större. Det skrevs 30 procent negativt vinklade artiklar om Reinfeldt, samtidigt som det skrevs 53 procent negativt vinklade artiklar om Sahlin.

Den undersökning som Kent Asp gjorde inför valet 2006 har liknande tendenser där den borgerliga alliansen gynnades av medierapporteringen. I denna granskning ingick, utöver de granskade tidningarna för 2010, även Rapport. Här visar resultatet att sex av tio nyhetsrapporteringar har beskrivit sysselsättningen och ekonomin i negativa termer. Dessa två valfrågor stämde bättre ihop med den borgerliga alliansens verklighetsbild än Socialdemokraternas (www.dn.se 1)

3.3.4 Mediernas krig – bevakningen av Gaza

Mediernas krig – Bevakningen av Gaza är en rapport skriven av Roland Poirier Martinsson. Rapporten tar upp mediernas bevakning av det nästan månadslånga kriget i Gaza vid årsskiftet 2008-2009. De tidningar som granskats är i detta fall Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter, Aftonbladet och Expressen.

Även denna rapport är bevis på att de svenska medierna inte alltid förhåller sig opartiska och neutrala. I inledningen finns följande citat:

Jag kan redan avslöja att rapportens generella slutsats blir att svensk press inte levde upp till den goda journalistikens mest grundläggande kriterier –

objektivitet, mångsidighet, kontextualisering. Rapporten hävdar dessutom att bristerna systematiskt förekom på ett sätt som missgynnade det israeliska perspektivet på konflikten. (www.timbro.se 1) (MartinssonPDF, 2009: 3).

Kritiken mot de svenska tidningarnas rapportering om kriget fortsätter när Martinsson tar upp Svenska Dagbladets artikel gällande attackerna det första dygnet. Svenska Dagbladet har här valt att intervjua Ulf Bjereld, professor i statsvetenskap. Tidningen valde att kalla Bjereld för Mellanösterkännare, vilket Martinsson kritiserar, då Bjereld har givit ut tio böcker, 22 akademiska uppsatser, 14 akademiska artiklar och 35 debattartiklar där endast ett alster behandlar situationen i Mellanöstern. Martinsson är fortsatt kritisk när han tar upp att Svenska Dagbladet över huvud taget inte nämner att Bjereld dessutom är socialdemokrat, medlem av Broderskapsrörelsen (Sveriges kristna socialdemokrater), och har ett förflutet i kpml(r).

Vidare tar Martinsson upp att det i Svenska Dagbladet inte bjuds någon rimlig förklaring till Israels attack mot den civila befolkningen och han sammanfattar det allmänna intryck en prenumerant bör få av den inledande konflikten i fyra punkter:

- 1) En luddig konflikt att pågått mellan Hamas och Israel, där Hamas har avfyrat några raketer och missiler mot Israel.
- 2) Med full styrka attackerar därför Israel civilbefolkningen i Gaza.
- 3) Omvärlden är starkt kritiska och fördömer Israels agerande.
- 4) Hamas är en palestinsk, politisk organisation.

Martinsson menar att de övriga granskade tidningarna ungefär går i samma linje som Svenska Dagbladet. Avslutningsvis ger Martinsson ytterligare exempel på hur tidningarna har misslyckats med sitt journalistiska uppdrag:

”Sammanlagt skänks på så vis en strukturell bakgrund – sammanhang, bildval, rubriksättning, nyhetsvärdering, intervjuobjekt, medarbetare, länkning, korsreferenser, opinionsmaterial, känslögrejer – som gör att de aldrig kan läsas lösryckta ur sitt sammanhang, och sammanhanget är tydligt anti-israeliskt.” (www.timbro.se 1)

Värt att notera för denna uppsats är att Poirier Martinsson kanske inte alla gånger bör betraktas som objektiv och rättvis. Han må vara utbildad journalist men är också konservativ katolsk filosof, författare och debattör (www.timbro.se 2). Han ska ha gjort sig känd som USA-kännare och anser enligt uppgift att USA är världens ”främsta goda kraft” (www.wikipedia.se 1). Dessutom är han chef för Timbro Medicinstitut som beskriver sig själva som ”Timbros uppdrag är att utveckla idéer och långsiktigt bilda opinion för marknadsekonomi, fri företagsamhet, individuell frihet och ett öppet samhälle. Vi tror på allas rätt att forma sitt eget liv, i sin egen takt och att ta ansvar för detsamma... De programområden vi för närvarande fokuserar på är folkkapitalism, välfärd och reformstrategi, bistånd och global utveckling samt kultur.” (www.timbro.se 3)

Utgångspunkten är att slutsatserna som han drar i ”Mediernas krig” är riktiga. Man bör dock vara ifrågasättande till rapporten. Skulle resultatet blivit annorlunda om någon annan hade genomfört samma analys som Poirier Martinsson? Gick Poirier Martinsson in i analysen med någon slags förhoppning om att resultatet skulle visa sig vara precis som det blev? Varför gjorde han just den här analysen?

3.4 Teoretiska utgångspunkter

De teoretiska utgångspunkter som vi kommer utgå ifrån är att begreppet diskurs är språkanvändning i olika sociala sammanhang och att denna språkanvändning strukturerar en verklighet utifrån en specifik position i samhället, i detta fall de båda tidningarna Flamman och Dagens Nyheter.

Kritisk diskursanalys är en teori och metod som används för att analysera språk och makt utifrån ett kritiskt teoretiskt perspektiv. Kritisk diskursanalys ställer sig frågan varför en medietext ser ut som den gör, man undersöker ur vilket perspektiv som verkligheten beskrivs och om en text möjligen representerar en särskild ideologi.

Med denna vetenskap ska vi först undersöka en ledare ur respektive tidning som berör kriget i Afghanistan och se vad för slags språkanvändning som används när tidningen ifråga fritt får skapa opinion och vädra sina åsikter, ståndpunkter och tankar. Därefter analyseras nyhetsartiklar från respektive tidning för att se om språkanvändningen från ledarsidan följer med till artiklarna på nyhetsplan och att alltså tidningarna inte är objektiva på en plats i tidningen där de ska vara det.

Tidigare forskning har visat att medier inte alltid är objektiva och att åsikter och ideologi ofta syns i nyhetstext. Är så även fallet när det kommer till Flammans och Dagens Nyheters rapportering om kriget i Afghanistan? Går det med hjälp av teorin att urskilja en socialistisk prägel i Flammans nyhetsartiklar och går det med hjälp av teorin urskilja en liberal prägel i Dagens Nyheters nyhetsartiklar?

3.5 Metod

En grundläggande faktor när det kommer till kritisk diskursanalys är att man som forskare måste konstatera att nyhetsdiskurs bör studeras i strukturell bemärkelse. Man måste ha kunskapen om att en nyhetstext inte kan betraktas som en slumpmässig kombination av olika tecken. En text har alltid en struktur, den är strukturerad, och det är just denna närvaro av struktur som möjliggör ett socialt meningsskapande.

Mening skapas inte så fort en text har blivit författad. Det är först när någon läser och tar till sig en nyhetstext genom tolkningsprocesser som mening skapas. Ytterligare faktorer som spelar en viktig roll i mottagandet av, och skapandet av mening i en text är hur någon *uppfattar* texten, på vilken nivå någon *förstår* texten och i vilken utsträckning någon *memorerar* texten (Ekström & Larsson, 2000:202).

Vidare är det viktigt att ta hänsyn till de så kallade individual-psykologiska aspekterna av produktion och läsande av nyheter. Även om nyhetstexter som diskurs strävar efter och innebär att tillämpa olika fastställda regler, rutiner och konventioner så präglas ändå nyhetstexten av den enskilde journalistens uppfattning om verkligheten. På samma sätt har mottagaren av en nyhetstext sina egna ramar och verklighetsuppfattningar, utifrån vilka hon gör olika tolkningar (Ekström & Larsson, 2000:202).

För att sambandet mellan produktion och mottagande av en nyhetstext ska kunna fungera krävs det av journalisten att kunna frammana de kognitiva scheman som mottagaren redan på förhand är införstådda med. Med andra ord innebär detta en menings- och kommunikationsmässig ”allians” sändare och mottagare emellan som har att göra med att både produktionen och läsandet av en nyhetstext sker inom samma kultur och ramar (Ekström & Larsson, 2000:202–203).

Som tidigare nämnt handlar kritisk diskursanalys om att försöka urskilja underliggande meningar, ideologi, opinioner och värderingar i en nyhetstext. Detta

kan vara svårt att göra eftersom information som man tar del av är kulturellt betingad – den framträder oftast som objektiv fakta. Ur en analytisk synvinkel kan många påståenden och konstateranden i en nyhetstext uppfattas som ointressanta och oviktiga, då de ger intrycket av att vara det sanna, det logiska och det självklara. Men dessa påståenden kan vid en närmare betraktelse visa sig representera nyhetstextens ideologiska karaktär. I och med detta innebär det för den kritiska diskursanalysens skull att man som analytiker i viss mån måste försöka ställa sig utanför den kultur som man själv befinner sig i, alltså att försöka analysera och tänka på ett annat sätt, som om man inte vore delaktig i den kultur inom vilken texten befinner sig i (Ekström & Larsson, 2000:202–203).

Vår analys ska som sagt genomföras på de båda tidningarna *Flamman* och *Dagens Nyheter* och deras rapportering om kriget i Afghanistan. Berglez talar om att om man planerar att analysera nyhetsrapporteringen om exempelvis en militär konflikt som behandlas i massmedier under en längre period, är det viktigt att konstruera ett schema över vad man ska analysera och i vilken ordning analysen bör ske. Berglez ger sedan exempel på hur schemat för analysen kan innehålla:

- Redogörelse för rapporteringens huvudsakliga innehåll samt kartläggning av de eventuella bilder och faktarutor som kompletterar artikeln.
- Nyhetstextens schematiska struktur (makro)
- Nyhetstextens tematiska struktur (makro)
- Mikroorienterad analys av nyhetstexten
- Politiska/historiska kontextualiseringar.

(Ekström & Larsson, 2000:206–207).

När man har schemat klart för sig är det bra att veta att det ibland kan vara en fördel för analysen att inkludera fler artiklar som belyser samma händelse. Med det menas inte artiklar ur olika tidningar utan i stället exempelvis framsida, ledare och en utrikespolitisk artikel. Även om ledarsidan ofta tar ställning och finns till för att övertyga och skapa opinion kan det ändå finnas anledning att analysera denna för att även här kan det finnas omedvetna struktureringar och organiseringar av den sociala verkligheten.

Nedan följer en mer detaljerad förklaring till hur de fem analysmomenten går till:

Redogörelse för rapporteringens huvudsakliga innehåll samt kartläggning av de eventuella bilder och faktarutor som kompletterar artikeln.

Det första momentet handlar om att skaffa sig en översikt av artikeln som ska bli föremål för analysen. Vad handlar artikeln om? I detta moment handlar det om att bekanta sig med artikeln och ses som en analytisk uppvärmning inför de kommande analysmomenten. Man ska även under detta moment bekanta sig med och kartlägga eventuella bilder och faktarutor som finns i artikeln. Vad fyller dessa för funktion i relation till nyhetstexten?

Nyhetstextens tematiska struktur (makro)

Detta moment handlar om att analytiskt registrera nyhetsartikelns hierarkiska karaktär och se hur de ämnen och/eller händelser som behandlas i texten organiseras. Här kartläggs rubrikernas och ingressens innehåll och det gäller att kunna se på vilket sätt huvudhändelsen i texten är knuten till andra, sekundära händelser. Vad rangordnar journalisten som högst respektive lägst i artikeln? Det som befinner sig högst upp i hierarkin återfinns oftast i rubrik och ingress.

Nyhetstextens schematiska struktur (makro) – kartläggning av berättandets kategori.

Detta moment kan brytas ned i sju olika frågor: a) Vad är det som förmedlas i rubrik och ingress? b) Vilka aktörer finns i texten, och vad representerar dessa? c) Enligt vilket mönster redogörs för den historiska bakgrunden – utifrån särskilda aktörers handlingar/kommentarer? d) Hur konstruerar nyheterna uppfattningar om konsekvenser och orsak/verkan-förhållanden med utgångspunkt från särskilda aktörers verbala kommentarer? e) Till vem och/eller vad riktas aktörernas kommentarer till/mot? f) Hur kommenterar och beskriver den aktuella journalisten aktörerna? g) Vilken av de olika aktörerna i texten ges utrymme till att sammanfatta och/eller dra de huvudsakliga slutsatserna kring den aktuella händelsen?

Att både den tematiska och schematiska strukturen intresserar sig för samma textpartier i artikeln behöver inte ses som motsägelsefullt. Det som skiljer dessa två åt är utgångspunkten, vad i texten som analyseras.

Mikroorienterad analys av nyhetstexten.

Detta moment delas upp i tre delar.

Lokal koherens och frånvarande information: Här undersöker man i vilken mån en förståelse av textens information som baserar sig på mottagarens förståelse och förkunskaper om den aktuella händelsen. Är någon del av texten underförstådd eller frånvarande, vilket leder till läsarens självständiga ifyllande av textmässiga ”hål”?

Närvarande implikationer: Här undersöker man om det finns någon del i texten som kan uppfattas som överflödigt eller irrelevant. Detta tolkas med utgångspunkt från socio-kulturella och ideologiska perspektivet.

Den lexikala stilen: Här undersöks ordval hos både källorna och den aktuella journalisten. Händelsen, personen, ämnet betecknas enligt ett speciellt lexikalt mönster i stället för ett annat – kan den aktuella beteckningen analyseras i ideologisk bemärkelse?

Beckman talar om ord, termer och begrepp och menar att val av ord och ords frånvaro är viktigt:

Ett begrepp är en idé som kan betecknas med olika ord. Vill vi undersöka hur *ordet* globalisering används skall vi naturligtvis enbart notera de sammanhang då ordet omnämns. Vill vi undersöka *begreppet* globalisering måste vi dock leta på ett annat sätt. En talare kan tala om det som vi menar med globalisering utan att nämna själva ordet, och omvänt kan en talare nämna ordet globalisering utan att egentligen avse det som vi förknippar med begreppet globalisering. (Beckman, 2005:31).

Politiska/historiska kontextualiseringar.

Här ser man över den tematiska strukturen och söker efter om den aktuella händelsen skulle kunnat beskrivas ur ett annat politiskt perspektiv och om man kan hitta några historiska orsaker till att händelsen beskrivs med utgångspunkt i det aktuella perspektivet (Ekström & Larsson, 2000:207–209).

3.6 Analysmodell

För uppsatsen har det utifrån metoden kritisk diskursanalys utformats en analysmodell och de frågor vi ställer för att blottlägga ideologiska betydelser i nyhetstexterna handlar om:

- Ursprunget till det valda alternativet att representera verkligheten på i texten – varifrån och/eller från vem det härstammar.
- Varför just detta alternativ valts ut bland andra tänkbara.
- Vilka effekter blir av dessa val – vem som tjänar och vem som förlorar på dem.

För att komma fram till svar på ovanstående frågor kommer analysen att följa en analysmodell. Denna modell kommer att inledas med en sammanfattning av aktuell nyhetsartikel

Sedan kommer varje nyhetsartikel att analyseras på makronivå följt av mikronivå.

På makronivå innebär detta att studera nyhetsartikelns tematiska och schematiska struktur.

Tematisk struktur:

- Hur är hierarkin i nyhetsartikeln uppbyggd?

Schematisk struktur:

- Hur framställer nyhetsartikeln aktuell händelse?
- Vad förmedlas i rubrik, ingress och underrubriker?
- Vilka aktörer finns i nyhetsartikeln och vad representerar dessa?
- Hur kommenterar och beskriver den aktuelle journalisten aktörerna?
- Vilken av de olika aktörerna i nyhetsartikeln tillåts sammanfatta och/eller dra de huvudsakliga slutsatserna kring aktuell händelse?

Under mikroorienterad analys innebär detta för uppsatsen att se till tre faktorer:

- Frånvarande information. Finns det någonting i nyhetsartikeln som journalisten förutsätter att läsaren redan har kunskap om och därför utelämnar det?

- Närvarande implikationer. Upplevs någonting i nyhetsartikeln som överflödigt eller irrelevant? Kan det i så fall tolkas ur ett ideologiskt perspektiv?
- Den lexikala stilen. Finns det ordval i nyhetsartikeln som hade kunnat vara annorlunda och kan detta analyseras i ideologisk bemärkelse?

Efter analyser på mikro- och makronivå genomförs en sammanfattande analys på ett mer allmänt plan av nyhetsartikeln. Denna genomförs för att besvara de tre frågor som inleder analysmodellen.

Efter genomförda analyser kommer tillräckligt med underlag finnas för att besvara uppsatsens frågeställning. Detta görs i en slutdiskussion.

3.7 Material

Nedan följer en redogörelse för det material som används till uppsatsens analysdel.

3.7.1 Avgränsningar och urval

De tidningar som i uppsatsen har analyserats är Flamman och Dagens Nyheter. Analyser har genomförts på en ledare och tre nyhetsartiklar från de båda tidningarnas nätupplagor. Anledningen till att analys har skett på en ledare är att ledaren är den plats i en tidning där tidningens politiska beteckning syns. Här ges plats för opinionsbildande texter och förmedling av åsikter, ståndpunkter och tankar gällande valfritt ämne.

Artikelanalyserna sedan, syftar till att se om ledarens åsikter, ståndpunkter och tankar har följt med till nyhetsartikeln som är en plats i en tidning där opartiskhet och objektivitet enligt de pressetiska reglerna är det som ska förmedlas och eftersträvas.

Det enda kriteriet vid val av nyhetsartiklar var att aktuell artikel vid en första anblick skulle ge intrycket av att kunna besvara uppsatsens hypotes.

Någon egentlig tidsram är för denna uppsats inte av intresse. Detta för att det intressanta endast är aktuell tidnings faktiska rapportering om kriget i Afghanistan. Det enda kriteriet är med andra ord att artikeln måste vara från krigets start 2001 och framåt.

Som tidigare nämnt har de båda tidningarna en uttalad oberoende politisk ståndpunkt. Flamman betecknar sig som oberoende socialistisk och Dagens Nyheter som oberoende liberal.

Anledningen till att vi valde just dessa tidningar är att skillnaden rent politiskt är stor. Socialism och liberalism skiljer sig kraftigt åt i sin samhällssyn. Enligt vår hypotes bör alltså även rapporteringen om kriget i Afghanistan skilja sig åt tidningarna emellan.

3.8 Metodproblem

Ett problem för denna uppsats och dess metodval kan vara att det är tre nyhetsartiklar från vardera tidning som analyseras. Hade fler analyser genomförts hade kanske frågeställningen besvarats annorlunda.

Att det inte analyserats fler nyhetsartiklar behöver nödvändigtvis inte vara av större relevans för uppsatsen. För att verkligen få en bild över hur språkanvändning följer med från ledare till nyhetstext hos valda tidningar hade krävt förutom att samtliga artiklar som berör kriget i Afghanistan behövts analyseras, vilket självklart är en omöjlighet under den tidsram som uppsatsen skrivs under, att använda oss av urvalsmetoder som tillåter generalisering, men som också valts bort för denna studie.

Ytterligare metodproblem kan vara att vi som författare är präglade av vår egen ideologi och fast i de tankebanor kring det samhälle vi själva lever och är uppväxta i. Detta är, enligt McQuail, en vanlig form av partiskhet (Starkey, 2007:xvi). Hade två studenter från ett annat land, med helt andra samhällsvärderingar än de vi har, bedrivit samma forskning som vi har, hade säkerligen slutsatserna blivit annorlunda.

4. Analys

Nedan följer de analyser som genomförts. De första två är analyser av ledare. De är inte utformade enligt den analysmodell som tidigare redogjorts för. Detta för att syftet med dem endast är att urskilja ett visst språkbruk som är typiskt för ledarsidor.

4.1 Analys av ledarsidor

För att det i våra analyser av nyhetsartiklar ska bli enklare att urskilja ideologiskt ställningstagande kommer därför en ledare från respektive tidning att analyseras. Analysen kommer inte ta form enligt vår analysmodell, utan mer kortfattat peka på de ideologiska ställningstaganden som tidningen ifråga har när det kommer till kriget i Afghanistan.

När detta är gjort kan det i djupare analys av nyhetsartiklar bli enklare att se språkbruk och ordval som har följt med från ledare till artikel.

4.1.1 Analys av ledare 1 – ”Fel innan, fel efter”

Tidning: Flamman (www.flamman.se)

Sektion: Förstasidan – Opinion – Ledare

Artikel: ”Fel innan, fel efter”

Skribent: Jonas Thunberg och Aron Etzler

Publicerad: 2010-10-20

Länk till artikeln: <http://www.flamman.se/fel-innan-fel-efter>

4.1.2 Sammanfattning av artikeln

Artikeln går i stora drag ut på hur 47 procent av den svenska befolkningen vill ha hem de svenska trupperna från Afghanistan och att Alliansen ignorerar detta, samtidigt som Västerpartiet är det enda parti som verkligen har en stark kritisk röst emot svensk militär inblandning i Afghanistan.

Det första opinionsbildandet går att finna tidigt i artikeln. Det är i följande mening: ”NEWSFLASH. Soldater dör och såras i krig. Kenneth Wallin, svensk soldat under Natobefäl i krig i Afghanistan, är det senaste exemplet.” (se bilaga 1).

Att journalisterna påpekar att Wallin var ställd under Natobefäl är det som blir intressant. Sverige är ett land som inte är medlem i Nato och när Wallin har avlidit som på en reaktion på att han var ställd under Natobefäl visas prov på hur fel svensk inblandning i konflikten är.

Journalisterna påpekar också att enligt det officiella Sverige har vi hittills deltagit i en ”insats” i Afghanistan, och inte något krig. Men efter Wallins död verkar det nu som att språkbruket har ändrats och att Sverige helt plötsligt faktiskt befinner sig i krig och att detta nu har blivit ett argument för Sveriges fortsatta militära involvering i konflikten.

Journalisterna skriver sedan om Stefan Olsson, forskare vid Totalförsvarets forskningsinstitut och hur denna i Svenska Dagbladet gör allt för att övertyga om att afghanerna vill ha svensk militär i landet. Han hänvisar sitt uttalande till, enligt journalisterna, ”tre svajiga undersökningar” och de menar att hans argument inte är speciellt övertygande.

Det blir här tydligt att journalisterna kritiskt ifrågasätter Olssons slutsats, då de hävdar att undersökningarna är svajiga och att dessa inte alls visar det som Olsson säger.

Journalisterna passar sedan på att hålla Vänsterpartiet om ryggen. De säger att Vänsterpartiet ska ha en eloge för att de står upp för sin kritik av Sveriges krigsföring även när det blåser och säger att ”Deltagandet i Natos krigsföring i Afghanistan var fel innan den senaste svenska soldatens död och kommer fortsätta vara fel efter den.” (Se bilaga 1).

Här tar journalisterna en direkt ståndpunkt gällande deltagandet i Natos krigsföring. De säger att den har varit fel och att den kommer fortsätta vara fel.

Som ett avslut skriver journalisterna att Sveriges regering just nu är svag och därför inte vill diskutera kriget. ”Och det är därför just talet om nationell samling dyker upp i borgerlig press. Det låter bättre än att säga *håll käften*. Men det hjälper lika lite mot verkliga problem.” (se bilaga 1).

4.1.3 Analys av ledare 2 – ”Allians ger frihet”

Tidning: Dagens Nyheter (www.dn.se)

Sektion: Ledare

Artikel: ”Allians ger frihet”

Skribent: Okänd

Publicerad: 2010-12-03

Länk till artikeln: <http://www.dn.se/ledare/huvudledare/allians-ger-frihet-1.1220426>

4.1.4 Sammanfattning av artikeln

Artikeln går i stora drag ut på att säga hur Sverige genom historien har tagit avstånd från Nato och att det rimligaste i dag är att Sverige bli medlemmar.

Sverige har alltid i de senare decenniernas krig betecknat sig självt som neutralt. Men enligt Wikileaks uppgifter visade det sig att så inte har varit fallet. Socialdemokraterna och dess regeringar samarbetade i det fördolda under hela kalla kriget med USA och Nato.

Rubriken lyder ”Allians ger frihet” och detta återspeglas i texten som menar att ett samarbete, alltså ett medlemskap i Nato, bland annat skulle göra demokratins fiender svagare.

Redan i ingressen framgår artikelns budskap: ”Wikileaks påminner åter om den svenska beröringsskräcken inför försvarsalliansen Nato. Det är hög tid för Sverige att gå med i klubben på riktigt.” (se bilaga 2).

Ledaren framställer Socialdemokraterna genom historien i dålig dager. Sverige har under socialdemokratiskt styre sagt sig vara neutralt, vilket alltså har visat sig vara lögn. Ledaren anklagar alltså Socialdemokraterna för att ha bedragit och ljugit för det svenska folket och ställer sig nu frågan varför ett medlemskap i Nato nu skulle vara så orimligt: ”Precis som S under kalla kriget undanhöll folket att Sverige inte var riktigt neutralt, måste partimedlemmarna nu skyddas från insikten att alliansfriheten är en synvilla.” (se bilaga 2).

Ledaren förklarar vidare att Sverige tidigt blev medlem av Natos projekt Partnerskap för fred och deltar i Natoleda insatser, bland annat i Afghanistan. Alltså menar ledaren att om Sverige redan samarbetar med Nato vore det rimligaste alternativet vara att bli medlem.

Ledaren avslutas med ett konstaterande att det är obegripligt att svenska socialdemokrater inte kan se Natomedlemskap som något naturligt, när socialdemokrater i andra länder gör det. Det finns enligt ledaren i dag inga goda argument för att säga nej till Nato.

4.2 Analys av nyhetsartikel 1 – ”Nato tar kontroll över Isaf-styrkan”

Tidning: Flamman (www.flamman.se)

Sektion: Förstasidan – utrikes

Artikel: ”Nato tar kontroll över Isaf-styrkan”

Skribent: Kristoffer Larsson

Publicerad: 2003-08-21

Länk till artikeln: <http://www.flamman.se/nato-tar-kontroll-over-isaf-styrkan>

4.2.1 Sammanfattning av artikeln

Artikeln handlar om att Nato den 11 augusti 2003 tog kontroll över the International Security Assistance Force (ISAF) som befinner sig i Afghanistan. De som tidigare var ansvariga för styrkan var Tyskland och Holland och dessa länder uttalade under sitt styre om möjligheten att dra tillbaka sina styrkor från Afghanistan. Detta uttalande tros enligt artikeln vara en av anledningarna till att Nato tog kontroll över styrkan.

Artikeln går vidare med att förklara vilka länder som ingår i ISAF-styrkan, där bland annat 21 svenskar ingår.

Mot artikelns slut redogörs för vad utarmat uran är, vilka effekter det har och hur många som på grund av bomberna innehållande detta ämne dog i Bosnien 1994-95.

4.2.2 Analys på makronivå

Den *tematiska strukturen* analyseras med start från rubriken. Artikelns rubrik lyder ”Nato tar kontroll över Isaf-styrkan”, och det är även detta som är huvudhändelsen i artikeln. Ingressen går vidare med att återge datum för övertagandet av styrkan, och förklarar vidare att Natos övertagande väcker oro i Afghanistan, och att allt fler börjar ifrågasätta Isaf-styrkans egentliga syfte.

Artikeln går vidare med att förklara hur de länder som tidigare varit ansvariga för styrkan, Holland och Tyskland, hade planerat att börja dra tillbaka sina soldater från Afghanistan. Något som artikeln nu förklarar som en anledning till att Nato tar över

styrkan. Artikeln förklarar att omkring 95 procent av de soldater som ingår i styrkan kommer från Nato-länder, och att det alltså inte bör skapa några konflikter bland deltagarländerna emellan. Enligt artikeln har USA varit missnöjda med styrkan då de har upplevt att de inte har haft någon kontroll över den. Något som enligt artikeln lär ändras nu när Nato tar över den.

Ovanstående sammankopplas sedan med krigen i Irak och Jugoslavien och de, enligt artikeln, övergrepp Nato i sin krigsföring då genomförde. Artikeln fortlöper med en förklaring av bomber innehållande utarmat uran, och journalisten kopplar samman detta med USA:s krig i Afghanistan där dessa bomber användes.

Artikeln avslutas genom att förklara hur USA använder sig av ISAF-styrkan för att måla upp en bild av att man är genuint intresserad av att upprätta fred och demokrati i Afghanistan.

I artikeln finns inga underrubriker.

Den schematiska strukturen: Journalisten Kristoffer Larsson framställer inte det inträffade på ett sakligt och objektivt sätt. Som läsare får man uppfattningen av att det är USA som styr Nato och att Nato utför en ickehuman krigsföring. Både i Afghanistan och genom historien.

Journalisten refererar inte det som återberättas till någon källa, och har inte heller något uttalande från någon aktör, utan det är helt och hållet Larsson som står för sammanfattningar och slutsatser. Huvudaktörerna är Nato, ISAF och USA, och journalisten beskriver dessa huvudaktörer i dålig dager, och menar indirekt att dessa under amerikanskt styre är blodtörstande och samvetslösa.

Rubriken ”Nato tar över Isaf-styrkan”, återges till viss del i artikeln, men efter cirka halva texten går ämnet in på bomber innehållande utarmat uran och hur Nato genom historien har bombat länder med dessa och att folk fortfarande dör på grund av det. Eftersom inte heller några underrubriker ges blir också uppfattningen ur analytisk synpunkt att artikeln andra hälften inte har någonting att göra med huvudhändelsen.

4.2.3 Analys på mikronivå

Frånvarande information: Artikeln är ur denna synvinkel välskriven. Den fakta Larsson redogör för återger han även bakgrunden för. Exempelvis förklarar Larsson hur många soldater som ingår i ISAF-styrkan och vilka länder dessa kommer från.

Larsson återger dock inte någon bakgrund för Afghanistankriget utan förutsätter att det är någonting läsaren själv är insatt i och har kunskap om.

Närvarande implikationer. När man talar om närvarande implikationer avses att undersöka om någon del av texten kan uppfattas som överflödigt eller irrelevant. I denna artikel finns det gott om sådana exempel. Larsson skriver hur Afghanistans grannländer är oroad över att Nato tar över ISAF. Han skriver då att detta inte minst beror på Natos inblandning i det pågående *illegala* kriget i Irak. Att Larsson väljer att skriva om kriget i Irak är inte helt irrelevant, men att han väljer att lägga till att kriget är illegalt har inget som helst värde i en objektiv nyhetstext. Larsson fortsätter på detta spår då han nämner Natos bombningar av Jugoslavien, som enligt artikeln var juridiskt tveksamma. Är det möjligen Larssons egna åsikter som här skiner igenom?

Mot slutet av artikeln försvinner fokus från det ämne som presenteras i rubrik och ingress då Larsson väljer att ägna en betydande del av artikeln åt att skriva om bomber innehållande utarmat uran:

Nato använde sig under kriget av utarmat uran i bomberna som människor än i dag dör av. I staden Hadjici i Bosnien, som bombades 1994-95, har en tiondel av stadens 5000 invånare mist sina liv till följd av bombningarna. Utarmat uran är genom sin rikliga tillgång, låga pris och kraftfulla effekt ett attraktivt vapen och användes under USA:s angrepps-krig mot Afghanistan, vilket förgiftat vattnet i vissa delar av landet. (se bilaga 3)

Att ägna en så stor del av en nyhetsartikel åt vapen som Nato och USA genom historien har använt kan inte ses på annat sätt än att det är information som är överflödigt och irrelevant. Även om man som läsare inte har en aning om Larssons ställningstagande och åsikter om USA:s krigsföring, blir det här ändå tydligt att hans inställning till detta land inte är särskilt positiv.

Larsson fortsätter att ge läsaren irrelevant information då han avslutar med att säga att ISAF officiellt finns till för att skapa säkerhet i Afghanistan, men att denna styrka snarare ”används av USA för att skönmåla den pågående ockupationen samt som ett bevis för att man är genuint intresserad av att upprätta fred och demokrati i

Afghanistan.”(att inte med i originaltext) (se bilaga 3). Detta påstående är först och främst inte intressant för en nyhetsartikel, och det blir för läsaren uppenbart att det är Larssons egna ord då inte någon källa eller referens anges.

Artikelns sista mening lyder ”Än så länge har inga framsteg gjorts.”(felstavat i originaltext), och syftar till USA:s genuina intresse av att upprätta fred och demokrati i Afghanistan. Denna mening är även den helt överflödiga och irrelevanta. Anledningen till att denna mening tas med kan vara för att Larsson vill säga att USA har misslyckats med sitt mål.

Den lexikala stilen: Som det klargjordes i analysen av artikelns närvarande implikationer finns det mycket irrelevant och överflödiga information och att Larssons egna åsikter på många sätt sken igenom. Därför finns det även många ordval som ur analysynpunkt går att ställa sig frågande till om de hör hemma i en nyhetstext som strävar efter objektivitet. Exempel på ordval av detta slag är när Larsson skriver om bomber innehållande utarmat uran och hur USA använde sig av sådana under sitt ”angrepps-krig mot Afghanistan”. Det är inte så att Larsson borde letat efter en synonym till ordet ”angrepps”, utan Larsson borde helt enkelt avstått ifrån att använda sig av ordet helt och hållet. Med det ordval han gör får man som läsare intrycket av att USA, med mord i blicken och helt utan anledning, angrep ett försvarslöst och oskyldigt Afghanistan.

4.2.4 Sammanfattande analys av artikeln

Artikelns ursprung till det valda alternativet att representera verkligheten på har sin grund i det att ISAF-styrkan har gått från att ta order från Holland och Tyskland, till att nu lyda under Nato. Journalisten Larsson talar dock inte om någonstans i texten varifrån han har fått informationen, vilket ur analytisk synpunkt inte är särskilt förtroendeingivande. Artikeln är från 2003, och i dag (2010) vet man med säkerhet att ISAF lyder under Nato, men eftersom Larsson inte på något sätt hänvisar till någon som helst information kan en öppen tolkning rent teoretiskt i augusti 2003 vara att allt är påhittat. Förmodligen görs inte denna tolkning av de som tar del av texten, men det är inte på något sätt bra för Larsson som journalist, eller för Flamman som tidning, att inte hänvisa till några källor.

Varför just detta alternativ har valts ut bland andra tänkbara kan enkelt besvaras på det sätt att Larsson absolut inte stödjer USA eller Nato och tycker att Afghanistan

ska lämnas ifred. Han är inte heller sen med att dela med sig av sina egna åsikter för att främja en opposition emot kriget i Afghanistan. Händelsen har förvisso inträffat. ISAF fick i augusti 2003 Nato som befälhavare, och detta bör självklart rapporteras om. Att rapportera om händelsen på det sätt Larsson gör är dock kanske inte rätt.

Vilka/vem som tjänar respektive förlorar på artikelns existens är inte heller det särskilt svårt att urskilja. Artikeln är så grovt vinklad åt socialismens tankar om kriget, att den självklara vinnaren blir motståndarna till kriget i Afghanistan. Förlorarna blir då således USA, Nato, ISAF och alla krafter som förespråkar krigsföring i Afghanistan.

4.3 Analys av nyhetsartikel 2 – ”Nato dikterar villkoren för Sverige”

Tidning: Flamman www.flamman.se

Sektion: Förstasidan - Inrikes

Artikel: ”Nato dikterar villkoren för Sverige”

Skribent: Anne-Li Lehnberg

Publicerad: 2010-11-10

Länk till artikeln: <http://www.flamman.se/nato-dikterar-villkoren-for-sverige>

4.3.1 Sammanfattande analys av artikeln

Artikeln handlar i kort om hur Nato styr svenska truppers vara eller icke vara i Afghanistan, och hur Sverige snällt underkastar sig detta för att på längre sikt smygas in i Nato. Personen som kommer till tals i artikeln är författaren och journalisten Stefan Lindgren. Lindgren menar bl.a. att det är uppseendeväckande att man lägger allt ansvar på Nato för när man ska ta hem de svenska trupperna från Afghanistan. Vidare förklarar artikeln och Lindgren att Socialdemokraterna och Miljöpartiet nyligen var i möte med regeringen där planen att börja ta hem trupper 2011 gjordes om till en ny uppgörelse. I denna uppgörelse finns det ingenting som säger att trupperna inte kan vara kvar långt efter 2014. Enligt Lindgren är denna nya uppgörelse ett svek av S och MP gentemot den rödgröna överenskommelsen, då den nya bestämmelsen rakt igenom är regeringens politik.

Artikeln förklarar vidare hur majoriteten av svenska folket inte vill ha några trupper i Afghanistan och hänvisar till undersökningar som stödjer detta.

Till artikeln hör en bild där soldater syns i ett kargt landskap. I förgrunden är en soldat ur fokus, och bakom honom ses ett antal hukande och stående soldater. Beträktaren kan få intrycket av att soldaterna strategiskt väntar på något. Kanske smyger de på något? Tillhörande bilden är en kort text som lyder "De svenska trupperna i Afghanistan kan bli en smygväg in i Nato." (se bilaga 4).

4.3.2 Analys på makronivå

Den tematiska strukturen: Rubriken lyder "Nato dikterar villkoren för Sverige". Det är alltså detta ämne som går att finna högst upp i hierarkin i artikeln. Ingressen går i samma spår och säger att det är Nato som bestämmer när och om Sverige lämnar Afghanistan och att detta ska vara ett sätt att smyga in Sverige i Nato. Under nästa rubrik, som lyder "Smygvägen" tar man som läsare del av hur vallöften brutits och hur S och MP har svikit den rödgröna överenskommelsen, vilket innebär att Sverige kan bli kvar i Afghanistan långt efter 2014. Detta tyder, enligt nyhetsartikeln, på att Sverige håller på att smygvas in i Nato.

Nästa rubrik lyder "Opinion mot krig" och tar upp det faktum att majoriteten av svenskarna inte vill ha svenska soldater i Afghanistan och hänvisar till undersökningar som gjorts. Artikeln avslutas med att en informant förutspår en viss problematik för S och MP att förankra det nya förhållningssättet i partierna.

Den schematiska strukturen: Nyhetstexten framställer den aktuella händelsen i negativ dager. Det som inträffat är att de rödgröna har svikit sina löften och gått i regeringens spår när det kommer till Sveriges närvaro i Afghanistan. På detta sätt har man svikit den svenska opinionen och hela förloppet är en plan för att få in Sverige i Nato smygvägen.

Rubrikerna och ingressen beskriver även de den aktuella händelsen i negativ dager. Huvudrubriken som lyder "Nato dikterar villkoren för Sverige", kan ge intrycket som att Sverige, som inte ens är medlem i Nato, underkastar sig denna krigsgigants vilja. Ingressen går i samma spår och underrubrikerna lyder "Smygvägen" och "Opinion mot krig". Tillsammans utgör dessa en bild som först och främst påvisar hur Sverige smygvas in i Nato och hur detta görs mot svenska folkets vilja.

De aktörer som det skrivs om i texten är Nato, Socialdemokraterna, Miljöpartiet, de rödgröna samt regeringen. Ingen av dessa kommer till tals i artikeln. Den källa som journalisten har använt sig av är den enda som får komma till tals i artikeln.

Denna källa är journalisten och författaren Stefan Lindgren. Mer om honom under avsnittet ”Mikroanalys”.

Det som berättas i artikeln framställs som negativt. Enligt artikeln är det inträffade och aktörernas handlande något väldigt negativt. Stefan Lindgren menar att majoriteten av det svenska folket inte vill ha svensk militär i Afghanistan och fortsätter med att om man som svensk soldat deltar i kriget, måste man vara beredd att döda människor på order av Nato. Han säger att detta inte är okej.

4.3.3 Analys på mikronivå

Frånvarande information: En del av detta analysmoment är att leta efter frånvarande eller underförstådd information. I inledningen av artikeln presenteras för läsaren journalisten och författaren Stefan Lindgren. Förvisso skrivs det vad han har för yrkestitel, men det utelämnas sådan information som är viktig för ämnet, det vill säga hans kommunistiska bakgrund. Om Lehnman ville eftersträva objektivitet skulle hon som journalist först och främst inte valt en informatör av detta slag, men eftersom detta val ändå gjordes borde författaren redogjort för Lindgrens politiska bakgrund.

Lindgren presenteras i texten som en författare och journalist, men för hans bakgrund redogörs inte. Är han då helt objektiv i sina teorier och tankar? Nej, Lindgrens bakgrund är allt annat än objektiv i ett sammanhang som detta. Hans tidigare journalistiska meriter är bland annat att ha varit redaktör för ”Gnistan”. Gnistan var en svensk politisk tidskrift utgiven av Kommunistiska Förbundet Marxist-Leninisterna, som sedermera bytte namn till SKP och är 2010 mer kända för allmänheten som Vänsterpartiet. Kort om Lindgren kan nämnas att han i en fråga som handlar om Sveriges framtida medlemskap i Nato, vilket Sveriges socialister tvärt motsätter sig, bör ses som allt annat än objektiv. Lindgrens uppgifter är säkerligen riktiga, men för att sträva efter en så stor objektivitet som möjligt borde man kanske i stället, eller också, hört en mer neutral röst, det vill säga någon som inte har en lika utpräglad roll inom politiken.

Ytterligare frånvarande information är den statistik som Lindgren bygger sina uttalanden på. Detta resonemang är det som säger att majoriteten av svenska folket vill ta hem alla svenska soldater från Afghanistan. Denna information hänvisas till ”undersökningar”, och läsare med ett kritiskt öga kan undra vad detta är för undersökningar, vem som har genomfört dem och var de går att finna, vilket inte redogörs för.

Närvarande implikationer: Återges det någonting i denna artikel som kan ses som överflödigt eller irrelevant? Man kan börja med att titta på meningen ”Han påpekar även att de svenska trupperna den senaste tiden har förflyttats till mer sårbara områden av Afghanistan.” (se bilaga 4). Detta går att tolka som aningen irrelevant för sammanhanget. Artikelns utgångspunkt var att uppmärksamma läsaren om att Sverige kan hålla på att smygvas in i Nato bakvägen, och vad har då svenska truppers förflyttning i Afghanistan för värdet av artikeln att göra? Aktuell mening går att finna sist i stycket under rubriken ”Smygvägen” och berör inte direkt rubriken utan mest ”finns där” som ett icke-relevant avslut. Att denna mening ens är med i stycket är endast för att övertyga läsaren mer om hur dåligt det är med svensk inblandning i konflikten. En tolkning är att Flamman försöker bilda opinion genom att skrämman upp läsaren på det sätt att man får det att låta som om Nato skickar svenska soldater till döden, vilket leder till nästa tveksamma del av artikeln. Denna mening ligger under rubriken ”Opinion mot krig”.

Stefan Lindgren säger under denna rubrik ”Vi måste försöka nå ut till framför allt unga och börja diskutera; vad är kärnan i mitt ställningstagande om jag tar värvning och åker ner till Afghanistan? Det är att jag är beredd att döda människor på order av Nato. Det är inte okej.” (se bilaga 4). En tolkning är att hela uttalandet i sig är opinionsbildande. Lindgren försöker trycka på känsliga knappar gemensamma för de flesta människor, och göra varje soldat till martyrer som tvingas döda människor mot sin vilja på order av Nato. Hade Lindgren i stället valt orden ”Är jag beredd att åka ner till Afghanistan och dö för varje människas rätt till frihet från förtryck”, hade innebörden och uppfattningen blivit en helt annan. Det uttalande och de ordval Lindgren väljer är i en nyhetstext som strävar efter objektivitet överflödigt och irrelevant.

Den lexikala stilen: Under detta analysmoment undersöks val av ord hos både källorna och journalisten. Den övergripande bilden av artikeln är att den är hästskt skriven, och vissa ordval bidrar till detta. Exempel kan ges då Lindgren uttalar sig om vad någon som funderar på att ta värvning måste fråga sig själv. Är denna person beredd ”att döda någon på order av Nato”? Bilden som ges utifrån detta uttalande är att genom att ta värvning är man en hemsk mördarmaskin, som inte tvekar på att skjuta ihjäl vem som helst på minsta vink av det samvetslösa Nato.

Ytterligare exempel på ordval man kan ställa sig frågande till kommer från meningen; ”I uppgörelsen finns inget som säger att trupperna inte kan bli kvar i Afghanistan långt efter 2014”. (se bilaga 4). Givetvis är det som skrivs korrekt, det finns ingenting som säger att trupperna inte kan bli kvar efter 2014, men det man ur analysynpunkt kan ställa sig frågande till är att journalisten Lehnman väljer att använda sig av ordet ”långt”. Ordet långt i sammanhanget tar skepnaden av ett kraftuttryck som gör att meningen säger att svenska trupper i Afghanistan är där för att stanna på obestämd tid. Ordet långt är dessutom ett svårdefinierat ord i de flesta sammanhang i allmänhet, och i detta fall i synnerhet. Att ha med ordet långt i denna mening får det att låta som om Sverige viker sig för Nato och gör grovgörat på obestämd tid, i stället för att ha en självständig plan för att ta sig ur konflikten och ta sig hem.

4.3.4 Sammanfattande analys av artikeln

Det valda alternativet att representera verkligheten med är med rösten av journalisten och författaren Stefan Lindgren. Författaren av artikeln skriver delvis självständigt, men både bygger artikeln och styr dess utformning utifrån Lindgrens ord.

Varför har då Anne-li Lehnberg valt att skriva just denna artikel? Bakomliggande fakta är att många socialister i Sverige inte vill se någon svensk inblandning i konflikten i Afghanistan, och inte heller något svenskt medlemskap i Nato. Artikeln hänvisar till statistik som visar att majoriteten av svenskarna inte vill ha soldater i Afghanistan. I och med detta visar också artikeln hur både regeringen, S och MP har svikit svenska folket genom att fortsätta med inblandningen i konflikten.

Efter granskning av artikeln är en tolkning att den är författad som en opinionsbildande text förklädd till en nyhetsartikel.

För att svara på vår egen fråga om varför skribenten valt att behandla just detta ämne kan nämnas att denna artikel är utformad för att stärka motståndet och för att skapa opinion mot svensk inblandning i konflikten och för att avskräcka svenska folket för ett framtida medlemskap i Nato.

Vem eller vilka tjänar då på att denna artikel har skrivits och publicerats? Svaret på denna fråga blir tydlig. De som tjänar på den är de som sympatiserar med artikelns åsikter och alltså är emot svensk inblandning i konflikten i Afghanistan och medlemskap i Nato. De som förlorar på artikelns existens blir inga mindre än de som svartmålas i den, det vill säga regeringen, Socialdemokraterna samt Miljöpartiet. Det är enligt artikeln de som har svikit majoriteten av det svenska folket.

4.4 Analys av nyhetsartikel 3 ”Upptäckning av kriget i Afghanistan”

Tidning: Flamman (www.flamman.se)

Sektion: Förstasidan – Utrikes

Artikel: ”Upptäckning av kriget i Afghanistan”

Skribent: Gregor Flakierski

Publicerad: 2009-12-03

Länk till artikeln: <http://www.flamman.se/upptackning-av-kriget-i-afghanistan>

4.4.1 Sammanfattning av artikeln

Artikeln säger att USA:s president Barack Obama väntas hålla ett tal om USA:s fortsatta närvaro i Afghanistan. Enligt uppgifter har Obama beslutat att utöka de amerikanska trupperna, och att han hoppas att de allierade tänker göra detsamma. I och med detta avser Obama att ”avsluta jobbet” i Afghanistan. Obama väntas också under detta tal att presentera en plan för de amerikanska truppernas tillbakadragande, i det fall att satsningen på upptäckningen skulle misslyckas.

I sitt installationstal nyligen talade den afghanske presidenten om att USA ska ha tagit hem sina trupper inom fem år.

4.4.2. Analys på makronivå

Textens *tematiska struktur*. Artikelns huvudrubrik lyder ”Upptäckning av kriget i Afghanistan”, och det är också det som är artikelns huvudtema. Artikeln är uppdelad i två stycken, där i stort sett hela det första stycket går i linje med huvudrubriken. Artikelns andra stycke fungerar som artikelns sekundära händelse, då det här rapporteras om USA:s plan att ta hem sina trupper. Detta rapporteras om som ett slut på kriget. Under denna rubrik förekommer både USA:s president Barack Obama och Afghanistans president Hamid Karzai.

Analys på *schematisk nivå*. I kontrast till tidigare analys av ”Nato dikterar villkoren för Sverige”, är denna artikel sakligt informerande. Huvudtemat i artikeln är att USA:s president Obama väntas hålla ett tal som enligt uppgift kommer handla om att utöka antalet trupper i Afghanistan. Denna information är hämtad från den amerikanska tidningen ”Washington Post”, vilket redogörs för tidigt i texten, men inte någon annanstans. Intressant ur analysynpunkt är att det för läsaren blir svårt att hålla isär information hämtad från Washington Post, och det som är journalistens egna ord. Ju

längre artikeln fortlöper desto mer ordval och presentationer av information ges till läsaren, ordval och information som efter analys ses som orimlig information från Washington Post. Men för ett otränat öga skulle denna information kunna ses som direkt taget från Washington Post (mer om detta i analys på mikronivå).

De aktörer som förekommer i texten är utöver Wasington Post, USA:s president Barack Obama, USA:s befälhavare i Afghanistan General McChrystal, Storbritanniens premiärminister Gordon Brown samt Afghanistans president Hamid Karzai. Ingen av dessa aktörer kommer direkt till tals i artikeln i form av citationstecken eller talstreck, och inte heller redogör journalisten för var de olika uttalandena kommer ifrån.

Artikeln huvudsakliga spår är att de utländska aktörerna i Afghanistan ska skicka fler trupper, men den sista som kommer till tals, Afghanistans president Hamid Karzai, säger att USA:s trupper ska ha lämnat landet om fem år.

4.4.3 Analys på mikronivå

Frånvarande information i denna artikel kan ges som exempel på när journalisten skriver ”Därmed skulle antalet utländska trupper vara uppe i 150.000 soldater, vilket motsvarar storleken av de sovjetiska trupperna, när de var som mest under 80-talet”. (se bilaga 5). Journalisten redogör inte på något sätt för, eller ger läsaren bakgrundsförståelse till att Sovjetunionen på 80-talet förde krig i Afghanistan. Detta kan tolkas på så sätt att journalisten förutsätter att läsaren redan har denna information.

Under analysdelen *närvarande implikationer* kan samma mening som analyseras ovan vara av analytiskt intresse. Att USA planerar att skicka ytterligare 35 000 soldater till Afghanistan, är ren nyhetsförmedling. Men att göra en jämförelse med hur många soldater Sovjet hade i landet under 80-talet har ingenting med värdet av nyhetsartikeln att göra. En tolkning av detta är att journalisten väljer att ta med denna information för att visa hur stor omfattning denna konflikt faktiskt har och att den är värre än den ockupering Sovjet gjorde på 80-talet, då den största flyktingströmmen i världens historia skedde, något som inte nämns i artikeln. Att jämförelsen mellan 80-talets ockupation och dagens konflikt genomförs kan vara ett dolt försök av journalisten att försöka framställa dagens konflikt som värre än den tidigare.

I analys av artikelns *lexikala stil* går att finna vissa exempel på tveksamma ordval. I följande mening går det i början att finna ett ordval som helt klart ger meningen en annan klang än vad ett annat ord skulle ha gjort. ”Lejonparten av de amerikanska trupperna, 25.000-30.000, ska användas i strid i landets södra och östra delar där den militära situationen är som svårast. Resten av soldaterna ska ägna sig åt att träna den afghanska armén.”. (se bilaga 5). Det är alltså ordet ”Lejonparten” som man ur analytisk synpunkt kan ifrågasätta. Ordet lejonpart definieras enligt Svenska akademins ordbok som ”(orättvist) stor andel” (www.saob.se). Journalisten vinklar genom ordvalet denna mening till att en orättvist stor mängd av de nya soldaterna som skickas till Afghanistan, ska användas i strid. Orättvist enligt vem? Eftersom ingen källa hänvisas till efter ordvalet kan slutsatsen dras att det är journalisten och alltså tidningen Flamman som tycker att det är orättvist. Detta är ännu ett exempel på hur ideologi visar sig i en artikel som egentligen ska vara objektiv.

4.4.4 Sammanfattande analys av artikeln

Det valda alternativet att representera verkligheten på är med hjälp av information från Washington Post. Det redogörs inte om det är från nätupplagan, pressmeddelande, pappersform, etc. Det redogörs inte heller för hur mycket av den information som återges i artikeln som kommer från Washington post.

Varför Flamman då har valt detta alternativ framför andra tänkbara är helt enkelt för att de har en källa som förser dem med information inom det område de känner ska täckas med en artikel. Flamman är en socialistisk tidning och alltså ideologiskt kritiska mot en militär konflikt i Afghanistan. Med hjälp av den information de förses med från Washington Post, kan journalisten beskriva en verklighet som visar västvärldens övergrepp i Afghanistan ur en socialistisk synvinkel. Medvetet eller ej är svårt att urskilja, men en tolkning blir att ideologi ligger i bakhuvudet på journalisten när artikeln skrivs.

Vilka effekter blir resultatet av dessa val, och vilka vinner/förlorar på dem? Med analys i ryggen då det har klargjorts att det går att urskilja ett ställningstagande i artikeln och att den är vinklad till socialistisk fördel, blir USA och indirekt svenska regeringen, på grund av Sveriges militära deltagande, förlorarna genom artikelns publicering. De som tjänar på artikelns publicering kan bli socialistsympatisörer eftersom övergreppen som genomfördes av det kommunistiska Sovjet mot

Afghanistan på 80-talet, ställs i skuggan av dagens ockupation, som socialister tvärt motsätter sig.

4.5 Analys av nyhetsartikel 4 – ”Sahlin ser inget slut i Afghanistan”

Tidning: Dagens Nyheter (www.dn.se)

Sektion: Förstasidan – Sverige

Artikel: ”Sahlin ser inget slut i Afghanistan”

Skribent: Lars Larsson

Publicerad: 2010-07-28

Länk till artikeln: <http://www.dn.se/nyheter/sverige/sahlin-ser-inget-slut-i-afghanistan-1.1144948>

4.5.1 Sammanfattning av artikeln

Artikeln handlar om det som rubriken säger. Mona Sahlin har under tre dagar befunnit sig bland de svenska trupperna i Afghanistan, och har dragit slutsatsen att de faktorer som gör att den afghanska befolkningen kan leva säkert inte på långa vägar har uppfyllts och att det därför inte är lönt att tala om när Sverige ska dra sig tillbaka. Hon konstaterar att läget inte har blivit säkrare och stabilare i Afghanistan och säger samtidigt att hon tycker det är bra att Sverige finns på plats i Afghanistan med soldater och civila insatser.

Mot slutet av artikeln talar Sahlin om att hon vill att de rödgröna före valet ska kunna berätta för väljarna om sin ståndpunkt i frågan om svensk militär inblandning i Afghanistan. Artikeln avslutas med Sahlins intryck om att Afghanistan är ett land fullt av korruption.

4.5.2 Analys på makronivå

Den *tematiska strukturen* i artikeln är tydlig. Rubriken säger att Mona Sahlin inte ser något slut i Afghanistan, samma konstaterande går att finna i det som utgör ingressen. Första stycket utformas genom Sahlins uttalanden om hur situationen inte har blivit bättre och att säkerhetsläget i områden har blivit värre. Rubriken och ingressen formas alltså utifrån huvudnyheten.

Vidare konstaterar Sahlin i ett uttalande hur hon trots avtalet som slöts under en internationell konferens i Kabul och som sa att Afghanistan skulle ta över ansvaret för säkerheten 2014, inte ser hur detta skulle vara möjligt.

Sahlin uttalar sig också om hur hon vill att de rödgröna innan valet ska kunna tala om för sina väljare vad de tänker driva för linje i sin politik gällande Afghanistan.

Sahlin får avsluta artikeln med att säga att Afghanistan är ett land präglad av gigantisk korruption och hur hon på grund av detta inte kan se hur landet inom den närmsta framtiden ska kunna styra sig självt.

Den *schematiska strukturen* är liksom den tematiska väldigt klar. Rubrik och ingress representerar artikelns huvudnyhet på ett korrekt sätt. Artikeln framställer hur svensk och övriga länders närvaro i Afghanistan är väldigt nödvändig. Journalisten Larsson trycker på detta upprepade gånger, inte bara i rubrik och ingress, utan genom hela artikeln.

Aktörer i texten är Mona Sahlin som via telefon har pratat med TT, och det är enbart denna information artikeln bygger på. Sahlins kommentarer riktar sig till den svenska allmänheten och understryker hur viktig den svenska insatsen i Afghanistan faktiskt är.

Sahlin är under tiden för sina uttalanden partiledare för Socialdemokraterna. Artikeln utformas på det sätt att Sahlin redan gjort sina uttalanden och journalisten Larsson skriver runt dessa för att bygga en talande text. Det är även Sahlin som låts sammanfatta och dra de huvudsakliga slutsatserna om sitt besök i Afghanistan.

4.5.3 Analys på mikronivå

Har artikeln någon *frånvarande information*? Det som inte nämns i artikeln, men som journalisten tar för givet att läsaren vet är det pågår ett krig i Afghanistan, Sverige deltar i denna konflikt samt att det pågår en ständig diskussion om Sveriges vara eller icke vara delaktig i konflikten.

Närvarande implikationer. I artikeln finns partier och information som kan uppfattas som överflödiga och irrelevanta. Ett exempel på detta är när journalisten skriver om ett bestående intryck Sahlin har från sitt besök. Läsaren får då ta del av detta stycke "Ett bestående intryck som Mona Sahlin tar med sig hem från sitt första besök, tre dagar, i landet är korruption". (se bilaga 6). Det självklara är att Sahlin faktiskt befinner sig i Afghanistan, men att journalisten delar med sig av att det är Sahlins första besök, och att hon endast varit där i tre dagar, bidrar inte med något värde till artikelns huvudtema som är att Sverige bör stanna i Afghanistan längre än till 2014. Lars

Larsson väljer ändå att ta med denna information, och en tolkning av detta är att han gör detta för att visa hur den socialdemokratiska ledaren inte har varit i Afghanistan tidigare och endast nu stannar där i tre dagar. Dessutom skedde detta endast tre månader innan valet, vilket Larsson också lyckas få med i texten i form av "...enligt Sahlin som återkommer till att hon vill att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet före valet ska kunna tala om för väljarna vad de tänker driva för linje om Afghanistan". (se bilaga 6). Vad Larsson här vill uttrycka är att de rödgröna tre månader innan valet inte har någon uttalad ståndpunkt angående Afghanistan, vill man som medborgare rösta på ett parti som så snart in på valet inte har en klar åsikt om en så viktig fråga?

När det kommer till den *lexikala stilen* är det vid en första anblick svårt att urskilja en ideologisk prägel i artikeln. En teori är att det inte är medvetet av Larsson, men att det ändå har gjort ordval som stärker helhetsbilden och ger intrycket av att Sverige verkligen behövs på plats i Afghanistan. Som tidigare nämnt är det främst Sahlin som kommer till tals i artikeln, men i de stycken Larsson själv har författat finns ord som "konstaterar Mona", "Det är inte *meningsfullt* att nu prata om ett slutdatum för Sveriges insatser i Afghanistan", "Ett *bestående* intryck". Dessa ord hade i fall av omformulering eller helt tagits bort, fortfarande givit läsaren ett intryck om att Sverige behövs i Afghanistan, men inte lika kraftigt.

4.5.4 Sammanfattande analys av artikeln

Ursprunget till det i artikeln valda sättet till att representera verkligheten på bygger på Mona Sahlins uttalanden till TT. Sahlin har under tre dagar befunnit sig i Afghanistan och har med nyhetsbyrån TT givit uttalanden om sina intryck från landet och dess situation.

Varför har just detta alternativ valts bland andra tänkbara? Det är för allmänheten av intresse att veta vad en partiledare engagerar sig i för frågor. Sverige deltar som bekant i en konflikt i Afghanistan. Konflikten har pågått under flera år, men artikeln visar att Sahlin inte varit i Afghanistan förrän nu, endast månader innan valet. Artikeln konstaterar även att de rödgröna inte har en uttalad hållning i frågan, också det endast månader innan valet. Att en artikel av detta slag och med den information den tillhandahåller läsaren med är i och med detta till fördel för Alliansen, och de röster som är för svensk militär närvaro i Afghanistan.

Vem eller vilka tjänar/förlorar på artikeln? Med ovanstående i ryggen kan man ur analys klart se att det är Alliansen som tjänar på artikelns publicering eftersom den indirekt kritiserar Sahlin och alltså de rödgröna, som då blir de självklara förlorarna i och med artikelns publicering.

4.6 Analys av nyhetsartikel 5 – ”Svensk soldat stupade i Afghanistan”

Tidning: Dagens Nyheter (www.dn.se)

Sektion: Förstasidan, Sverige

Artikel: ”Svensk soldat stupade i Afghanistan”

Skribent: Clas Svahn

Publicerad: 2010-10-17

Länk till artikeln: <http://www.dn.se/nyheter/sverige/svensk-soldat-stupad-i-afghanistan-1.1190264>

4.6.1 Sammanfattning av artikeln

Artikeln handlar om att den svenske soldaten Kenneth Wallin har dött. Detta skedde i Afghanistan i samband med stridigheter, där Wallin tillsammans med andra svenska soldater körde över en vägbomb med en pansarterrängbil. Wallin skadades svårt i attacken, men dog inte förrän senare på ett fältsjukhus. De två övriga i stridsfordonet skadades lindrigt.

Det hela utspelade sig väster om Mazar-i-Sharif, som är ett område där svenska soldater ger stöd till den afghanska armén. Detta område har visat sig vara farligt, då flera incidenter har inträffat med svenska soldater inblandade, då bland annat svenska officerarna Johan Palmlov och Gunnar Andersson stupade tillsammans med sin tolk under beskjutning från nära håll.

Utöver journalisten Clas Svahn kommer försvarsminister Sten Tolgfors, Försvarsmaktens informatör Torbjörn F. Gustafsson samt arméinspektör generalmajor Berndt Grundevik till tals.

Till artikeln hör också en faktaruta som redogör för hur många soldater som befinner sig i Afghanistan och hur många nationer som dessa representerar. Dessa soldater tillhör ISAF, International Security Assistance Force och uppgår till 90 000 i antalet, varav hälften är från USA. Övriga 45 000 är från ett fyrtiotal andra länder. USA har även cirka 60 000 soldater men dessa ingår i insatsen OEF, Operation Enduring

Freedom. Sammanlagt finns det alltså cirka 150 000 soldater på plats i Afghanistan. Utöver detta finns också utländska agenter och legosoldater.

4.6.2 Analys på makronivå

Den tematiska strukturen: Rubriken lyder ”Svensk soldat stupad i Afghanistan” och det är just detta som är huvudhändelsen. Ingressen går i samma linje och anknyter samtidigt till de två tidigare svenska dödsfallen i Afghanistan som inträffade tidigare under året i samma område.

Efter detta redogörs för hur många svenska soldater som har stupat i strid i Afghanistan då det senaste dödsfallet var det femte i raden. Enligt artikeln ska fler än 2000 utländska soldater ha dött i Afghanistan sedan 2001.

Efter detta får man ta del av händelseförloppet och hur det gick till när Wallin och hans kollegors pansarterrängfordon blev attackerade av finkalibrig eld och att de i flykten från attacken körde över en vägbomb, vilket resulterade i både lindriga och svåra skador hos de soldater som befann sig i fordonet.

Det fortsatta händelseförloppet beskrivs sedan och man kan då läsa om hur Wallin flögs i en amerikansk sjukhelikopter till ett tyskt fältsjukhus för att där dödförklaras. Detta avsnitt avslutas med en kommentar från Torbjörn F. Gustafsson från Försvarsmaktens informationsavdelning, där han säger att området väster om Mazar-i-Sharif är ett område där svenska trupper brukar ge stöd åt den afghanska armén.

Efter detta refererar journalisten Clas Svahn till Försvarsminister Sten Tolgsfors blogg, där han kallar det som hänt en ”stor förlust för Sverige”. (se bilaga 7).

Följt av detta kommer arméinspektör generalmajor Berndt Grundevik till tals där han beklagar det inträffade samtidigt som han påpekar att de svenska trupperna är fortsatt inställda på att fullfölja sin uppgift i Afghanistan.

I avslutningen av artikeln återanknyter man igen till ingressen och skriver lite mer ingående om de två tidigare svenska dödsfallen och att vägbomber skördar många liv i Afghanistan.

Den schematiska strukturen: Som läsare av artikeln får man uppfattningen att framställningen av det inträffade är sakligt beskrivet. Man svarar på frågorna vad, vem, var, hur, när och varför.

Vidare framställs händelsen som en tragisk olycka, men samtidigt något som händer och som man får räkna med om man befinner sig i en krigssituation. Som

läsare får man varken en positiv eller negativ uppfattning om det inträffade. Med negativ uppfattning menas att det inte är något fokus på fienden och vem som är skyldig.

I artikeln finns endast en rubrik och en ingress. Brödtexten utgörs av mindre stycken utan rubrik. Huvudrubriken lyder ”Svensk soldat stupad i Afghanistan”, en rubrik som är saklig och representerar artikelns innehåll på ett korrekt sätt. Ingressen fortsätter i samma linje som rubriken och gör sedan en historisk anknytning till tidigare stupade svenskar i Afghanistan.

De som kommer till tals i artikeln är Torbjörn F. Gustafsson, Försvarens informationsavdelning, Sten Tolgfors, Förvarsminister och arméinspektör generalmajor Berndt Grundevik. Tolgfors och Grundevik beklagar det som har inträffat, samtidigt som Gustafsson enbart talar om området där attackerna inträffade. Samtliga källors uttalanden riktar sig mot den svenska allmänheten. Gustafssons uttalande förklarar att området där dödsfallet inträffade är ett oroligt område där det pågår stridigheter. Clas Svahn har inte varit i direktkontakt med Tolgfors, men det refereras till hans blogg där uttalandet att det är en ”stor förlust för Sverige” går att utläsa. Grundevik säger att Försvarens makten har sorg, men menar samtidigt att alla är fast beslutna att fullfölja sin uppgift i Afghanistan.

Information utöver källornas kommentarer har journalisten Clas Svahn fått från nyhetsbyrån Reuters.

4.6.3 Analys på mikronivå

Frånvarande information. Texten är uppbyggd på så sätt att man läsaren förutsätts ha kunskap om konflikten i Afghanistan och svensk inblandning, eftersom ingen redogörelse för krigets ursprung görs och inte heller någon förklaring till varför det befinner sig svenska trupper i Afghanistan.

I följande citat lämnar journalisten öppet för ett textmässigt ”hål” av förståelse, där man som läsare, kanske omedvetet, lägger ihop 1 + 1 och skapar en bild av verkligheten som journalisten vill att läsaren ska få, men som han ändå inte skriver i ord.

”**En amerikansk** sjukvårdshelikopter, som kom till platsen 49 minuter efter larmet, förde Wallin till det tyska fältsjukhuset i Marmal där läkare klockan 17.45 svensk tid dödförklarade honom.” (se bilaga 7).

Den läsare som tar del av denna mening fyller självständigt i de textmässiga luckor som journalisten har utelämnat. Vilka är då dessa luckor? Genom att skriva att det är en *amerikansk* helikopter som efter 49 minuter flög Wallin till ett *tyskt* sjukhus påvisar journalisten det goda västerländska samarbetet i Afghanistan, att alla kämpar för samma sak och att man tar hand om varandra, oavsett nationalitet.

”De två övriga i stridsfordonet skadades lindrigt. Fordonets förare, hemmahörande i Göteborgsområdet, fördes till sjukhus i helikopter med smärtor i nacken medan den tredje soldaten hade så lindriga skador att han kunde stanna kvar vid förbandet.” (se bilaga 7).

Vilka är då luckorna i dessa meningar? Den tredje soldaten, trots traumat som han precis genomlidit då han och hans vänner precis har blivit attackerade, en med livshotande skador och en med lindrigare skador, väljer ändå att stanna kvar tillsammans med andra soldater och fortsätta kampen för ett friare Afghanistan. Underförstått rapporterar alltså Dagens Nyheter om ett band mellan soldater som är så starkt att de övergår de största av hinder.

Närvarande implikationer: När det kommer till att leta efter information som kan uppfattas som överflödigt eller irrelevant kan man se på helhetsintrycket av artikeln. Både på det som berättas av journalisten och på det som aktörerna säger. Det går i följande mening att hitta information som kan uppfattas som onödig för sammanhanget:

”**En amerikansk** sjukvårdshelikopter, som kom till platsen 49 minuter efter larmet, förde Wallin till det tyska fältsjukhuset i Marmal där läkare klockan 17.45 svensk tid dödförklarade honom.” (se bilaga 7).

Att Wallin hämtas upp i en *amerikansk* helikopter och flygs till ett *tyskt* sjukhus är egentligen ingenting som är intressant för läsaren och denna information fyller ingen viktig funktion för att förstå artikeln. Vad den däremot innebär är att Svahn och Dagens Nyheter genom denna mening bidrar till att måla upp en bild av kriget i Afghanistan där det västerländska samarbetet fungerar utmärkt. Man hjälper varandra när som helst, oavsett nationalitet och alla jobbar mot ett gemensamt mål. Man ger en bild av hur viktigt det är att ha trupper i Afghanistan och att dessa trupper i fall som detta finns för att hjälpa varandra. Sveriges närvaro i Afghanistan är alltså nödvändig, någonting som går helt i linje med dagens svenska liberalism. Texten

uppfattas inte medvetet opinionsbildande, men med hjälp av analys går det ändå att se hur ideologin har följt med från ledarsidan till artikeln.

Den lexikala stilen: I artikeln går att hitta ord som mycket väl skulle kunna skrivits på ett annat sätt, man skulle kunna använt ett annat ord än det aktuella ordet. För att passa in i en händelse följer ibland språk och ordval ett visst lexikalt mönster. I denna artikel, som inte på något sätt strävar efter att skapa opinion emot svensk inblandning i Afghanistan, görs därför valet att använda sig av förmildrande ordval. Ett exempel på detta går att finna i meningen: ”Området väster om Mazar-i-Sharif är ett område där vi ger stöd åt den afghanska armén...” (se bilaga 7). Just ordvalet ”ger stöd” kan man ur analytisk synpunkt ställa sig frågande till. För det första, vad menas med ”ger stöd”? För det andra, är det en förmildrad omskrivning av exempelvis ”deltaga i strid” eller kan man se det från det andra hållet, ger svenskarna sitt stöd genom att förse den afghanska armén med vatten?

Nu är inte fallet att journalisten Clas Svahn har fått detta uttalande från Reuters, han har hämtat det från Försvarmaktens informationsavdelning. Det är alltså inte Svahns egna ord som går att utläsa, men det är ändå Svahn som har valt att ta med dem i artikeln. En artikel som återfinns i Dagens Nyheter som är en tidning som är liberal. Det är alltså föga förvånande att det även i val av ord går att urskilja ideologi.

4.6.4 Sammanfattande analys av artikeln

Ursprunget till det valda alternativet att representera verkligheten på är i detta fall att händelsen faktiskt har inträffat, en svensk soldat har dött och Dagens Nyheter rapporterar om det.

Att de personer som kommer till tals i artikeln valdes, tolkas på det sätt att de faktiskt har saklig information och sitter på positioner som gör att ett uttalande från dem räknas som värdefullt. Artikeln i sig är korrekt skriven i den mån att den återberättar något som har inträffat. De personer som hörs i artikeln är dock personer som alla på något sätt representerar den grupp svenskar som stöttar en militär närvaro i Afghanistan. Sten Tolgfors är moderat och Försvarsminister, Torbjörn F. Gustavsson är informatör vid Försvarmakten och Berndt Grundevik är arméinspektör generalmajor.

Man kan ur analysynpunkt ändå ställa sig frågande till varför just dessa aktörer fick ta plats i artikeln och varför man inte hör med en röst som tycker annorlunda.

Med annorlunda röst menas exempelvis en person, som också denna sitter på en position där ett uttalande kan vara befogat, vars åsikt är att den svenska militära insatsen i Afghanistan ska avvecklas. Artikeln tar sin form tack vare de uttalanden som görs och helhetsintrycket för läsaren blir att en soldat har dött i strid, det är tragiskt, men vi måste fortsätta kämpa, men lämnar läsaren ovetandes om att det finns röster i Sverige som menar att svenska soldater inte hade behövt vara där och att Wallin således ännu skulle vara vid liv.

På frågan varför just detta alternativ har valts ut bland andra tänkbara kan svaret bli att Dagens Nyheter är en obunden liberal tidning, och därför stöttar Alliansens åsikt om att det behövs svensk militär närvaro i Afghanistan.

Om man ställer sig frågan vem eller vilka som tjänar och förlorar på att artikeln skrevs blir svaret att det varken finns någon vinnare eller förlorare i händelsen. Självklart borde Försvarmakten och Alliansen förlora på det inträffade och på det tragiska faktum att svenska soldater förlorar sina liv i Afghanistan, men artikeln är utformad på ett sådant sätt att man som läsare får någon slags förståelse till varför de svenska soldaterna befinner sig i Afghanistan, att de behövs på plats för att upprätthålla läget och utveckla landet, att dödsfallet kanske är mycket tragiskt, men att uppgiften som Sverige har i Afghanistan är viktig och måste fortsätta.

4.7 Analys av nyhetsartikel 6 – ”Framsteg i Afghanistan trots korrupktion”

Tidning: Dagens Nyheter (www.dn.se)

Sektion: Förstasidan – Världen

Artikel: ”Framsteg i Afghanistan trots korrupktion”

Skribent: Anders Bolling

Publicerad: 2010-11-03

Länk till artikeln: <http://www.dn.se/nyheter/varlden/framsteg-i-afghanistan-trots-korrupktion-1.1197661>

4.7.1 Sammanfattning av artikeln

Artikeln handlar i stora drag om att även om det råder krig och hög korrupktion i Afghanistan, så har landet ändå utvecklats enormt sedan talibanerna störtades.

Artikeln förklarar tidigt hur Anders Fänge, platschef för Svenska Afghanistankommittén i Kabul, i en debattartikel har förklarat den afghanska staten

som destruktiv och att mycket talar för att talibanerna åter igen kommer ta över makten, vilket enligt Fänge skulle vara mycket tragiskt med tanke på den positiva trend som utvecklingen har följt i det civila samhället de senaste åren.

Peter Brune, generalsekreterare för Svenska Afghanistankommittén, går inte lika hårt åt och menar att man måste se till de små framsteg som görs så länge de är positiva.

Många delar av det afghanska civila samhället fungerar i någon form av grundläggande mening, men på grund av de stora pengasummor som flödar in i landet från biståndsorganisationer, göds landets kanske största problem, korruptionen.

Journalisten som har skrivit nyhetsartikeln, Anders Bolling, punktar sedan upp några delar av det afghanska samhället som har blivit betydligt bättre sedan talibanerna störtades. Bland annat nås i dag 85 procent av befolkningen av sjukvård. När talibanerna styrde var kvinnor i stort sett utestängda från vård.

Brune menar sedan att om alla biståndsorganisationer ska vara okorrupta och effektiva, måste militären vara det samma. Enligt Brune begår ISAF-styrkorna en hel del övergrepp, vilket tyvärr kan sammankopplas med Sverige. Han tillägger dock att Sverige har ett otroligt gott rykte i landet.

Brune avslutar med att säga att så länge FN-mandatet säger att en militär närvaro behövs, accepterar de ett sådant resonemang.

4.7.2 Analys på makronivå

Den tematiska strukturen. Huvudrubriken sammanfattar texten bra, om än väldigt övergripande. Ingressen kompletterar rubriken och tillsammans speglar de resterande del av artikeln.

I artikeln finns inga tydliga underrubriker, men om något ändå ska betraktas som detta så är det de fetstilta inledningarna på vissa stycken.

Någon tydlig hierarki i artikeln är svår att urskilja, då artikeln mer är utformad som en diskussion gällande hur civila och militära insatser samexisterar i Afghanistan och de framsteg som gjorts i landet sedan talibanregimen störtades. Diskussionen förs mellan Brune och journalisten Bolling med sin grund i Fänges debattartikel.

Den schematiska strukturen. Artikeln framställs på så sätt att man som läsare får uppfattningen om att även om läget inte är stabilt i Afghanistan så är det i alla fall stabilare i dag än vad det var när talibanerna styrde.

De aktörer som finns i texten är Svenska Afghanistankommitténs platschef i Kabul, Anders Fänge. Det är även hans något negativa debattartikel som ligger till grund för diskussionen som förs i artikeln. Ytterligare aktör är Svenska Afghanistankommitténs generalsekreterare Peter Brune. Denne förklarar läget i Afghanistan i mer positiva ordalag, även om han talar mycket om korrruptionen i landet.

Journalisten Bolling tar själv plats i artikeln då han gör ifyllnader i texten som grundar sig på framför allt Brunnes uttalanden och som stärker bilden av den positiva utvecklingen i Afghanistan. Det är även Brune som ges plats till att avsluta och sammanfatta artikeln, då de två sista citaten är Brunnes egna ord.

4.7.3 Analys på mikronivå

När man under detta analysmoment letar efter *frånvarande information* är själva konflikten i sig ett sådant exempel. Inte någonstans redogörs det för kriget i Afghanistans historia. Det skrivs mycket om faktorer som berör själva kriget men man får som läsare inga svar på exempelvis varför ett krig pågår i landet eller en förklaring av vilka aktörerna är. Inte heller ges någon redogörelse för talibanerna eller ISAF-styrkorna.

En för artikeln huvudaktör är Svenska Afghanistankommittén där både organisationens generalsekreterare och platschef kommer till tals. Någon redogörelse för vad denna organisation arbetar med eller vad de står för ges inte.

Detta tolkas som sådan information som journalisten förutsätter att läsaren redan vet och att han därför har utelämnat det.

Närvarande implikationer. Det finns ingenting i nyhetsartikeln som upplevs som direkt irrelevant och överflödigt. Rubriken lyder ”Framsteg i Afghanistan trots korrruption” och hela texten behandlar detta på ett balanserat och sakligt sätt.

Den lexikala stilen. Det går i nyhetsartikeln att hitta ordval som skulle kunnat skrivas på annat sätt. Det är följande mening som är intressant ur analysynpunkt: ”Dessutom har utbildningsväsendet genomgått en smärre revolution efter 1990-talets förfall.” (Se bilaga 8)

I detta fall går det helt klart att använda andra ord än att förklara något med ”en smärre revolution”. Exempelvis hade det låtit mer neutralt om Bolling hade förklarat att utbildningsväsendet genomgått stora förändringar mot det bättre.

Man kan som läsare ställa sig frågan om Bolling, i och med detta ordval, försöker försköna bilden av dagens Afghanistan genom att i ett sammanhang som detta använda starkt positiva ord. Förvisso förklarar hela nyhetsartikeln att läget i Afghanistan ser positivt ut, men detta görs med mer neutrala ord och meningar. Så för att förstärka det positiva intrycket av läget i Afghanistan har kanske Bolling använt just ”en smärre revolution”. Omedvetet eller ej så bidrar han på något sätt till att ge läsaren intrycket att tack vare den (svenska) militära närvaron i Afghanistan har dessa positiva utvecklingar blivit möjliga att genomföra.

4.7.4 Sammanfattande analys av artikeln

När det kommer till att svara på frågan från vem nyhetsartikeln härstammar och ursprunget till det valda alternativet att representera verkligheten på blir det tydligt att det är platschefen Anders Fänges debattinlägg som ligger till grund för nyhetsartikeln. Fänges slutsatser är negativa och journalisten Bolling hör därför med Peter Brune för att tona ner den negativa och bistra bild som Fänge målar upp över läget i Afghanistan.

Bolling skulle kunnat låta det hela bero, han måste inte skriva artikeln. Det hade inte inträffat något speciellt och häpnadsväckande förutom debattinlägget. Men ändå skrevs artikeln som ett svar på tal till Fänge där Bolling och Brune gaddade ihop sig mot Fänges uttalanden och menade att läget i Afghanistan är stabilt och utvecklingen går snabbt framåt och människorna mår bra. Tack vare vad och/eller vilka? Inte är det afghanernas förtjänst, i alla fall. Snarare ska man tacka utländska biståndsorganisationer och militär för landets förändring mot det bättre.

En tolkning är alltså att nyhetsartikeln skrevs för att visa hur viktigt det är med bland annat militär inblandning och att det är tack vare detta som det afghanska folket mår bättre än på mycket länge.

Varför har just detta alternativ valts ut bland andra tänkbara? Denna fråga går att besvara i linje med ovanstående svar. Några andra tänkbara alternativ finns egentligen inte, Bolling skapade denna nyhet själv genom att reagera på Fänges debattinlägg. En tolkning är att detta alternativ som sagt har valts ut för att visa hur viktigt det är med bland annat militär inblandning och att det är tack vare detta som det afghanska folket mår bättre än på mycket länge.

Effekterna av denna nyhetsartikel kan bli blandade. Men den effekt som nog väger tyngst är att människor som tar del av nyhetsartikeln får bilden av att Afghanistan är ett land under positiv utveckling, mycket tack vare utländska insatser av olika slag. Den som i så fall tjänar på artikelns existens är de som på något sätt är på plats i Afghanistan och hjälper till. Biståndsorganisationer för att de hjälper den afghanska befolkningen ekonomiskt och militären för att de hjälper den afghanska befolkningen genom att hålla undan de onda talibanerna.

5. Slutdiskussion

Under avsnittet ”Tidigare forskning” går det att läsa om olika undersökningar som gjorts gällande svenska mediers objektivitet, subjektivitet, ställningstagande med mera. Denna tidigare forskning visade att svenska medier och journalister i många fall inte fullföljde sitt journalistiska uppdrag och det visades bland annat att svenska tidningars rapportering om kriget i Gaza inte var vidare objektiv och kontextualiserande, utan i stället missgynnade det israeliska perspektivet på konflikten.

Vidare finns även tidigare undersökningar som utförts av bloggen Den allierade journalisten som lyckas påvisa att det under valrörelsen 2010 kampanjades för Alliansen i nyhetsprogram och i nyhetsartiklar i tidningar, program och artiklar där denna form av kampanjande inte är tillåten ur ett journalistiskt perspektiv.

Med bland annat detta i ryggen utformade vi en hypotes som handlade om att detta ställningstagande och denna subjektivitet även bör gå att finna i svenska mediers rapportering om kriget i Afghanistan. De medier som valdes var de båda tidningarna Flammans och Dagens Nyheters nätupplagor.

Sedan formulerades följande frågeställning:

Går det i Flammans och Dagens Nyheters rapportering om kriget i Afghanistan att urskilja hur åsikter som förekommer i ledaren även tar plats i nyhetsartiklarna?

Underfrågorna handlade om huruvida det går att urskilja ett politiskt ställningstagande i tidningarnas nyhetsartiklar eller ej, om det märks i artiklarna vilken ideologisk sympati tidningarna har, och slutligen, om tidningarna utnyttjar språk till fördel för sin politiska sympati i sina nyhetsartiklar.

Vi ville sedan med hjälp av metoden och teorin kritisk diskursanalys besvara frågeställningen.

Vi problematiserade i teoriavsnittet de två begreppen ideologi och objektivitet. Detta för att dessa är av stor vikt för uppsatsen. Ideologi är någonting som sprids via mänsklig interaktion och kommunikation. I en studie av hur ideologi följer med från en tidnings ledarsidor och in på det nyhetsplan som ska vara objektivt, är därför en fördjupning av vad de båda begreppen ideologi och objektivitet egentligen betyder och härstammar ifrån av stor vikt.

När analyserna var genomförda stod det klart att vår hypotes stämde och att vår frågeställning därför kunde besvaras. Svaret på frågeställningen blev i väldigt sammanfattande ordval: Ja, Flamman och Dagens Nyheter tycks i olika utsträckning utforma sina nyhetsartiklar på ett sådant sätt som påminner om respektive tidnings ledarsida.

För att på enklast sätt påvisa detta delas därför diskussionen upp mellan tidningarna. Vi börjar med Flamman.

Efter våra analyser på tre nyhetsartiklar i Flamman stod det klart att just dessa nyhetsartiklar inte var vidare objektiva och sakliga. Samtliga Flamman-artiklar skulle enligt oss visa sig vara subjektiva och opinionsbildande. Detta är dock ingen universal sanning. Det är här nödvändigt att återanknyta till det som gick igenom i teoriavsnittet. Objektivitet, och även subjektivitet, är tämligen svårdefinierade och har under historiens gång haft flera olika definitioner. Objektivitet är också någonting som ytterst sällan uppnås. Detta av den anledningen att avsändaren och mottagaren är olika människor med olika bakgrund. Det som är objektivt för avsändaren behöver alltså inte vara objektivt i mottagarens ögon. Detta på grund av att människor världen över har olika ideologiska övertygelser, och kulturer kan se olika på olika typer av händelser. Det som uppfattas som socialistiskt i Sverige behöver inte uppfattas på samma sätt i exempelvis Kina eftersom begreppet ideologi i sig inte är neutralt.

Den artikel i Flamman som efter analys visade sig vara mest subjektiv och opinionsbildande var "Nato tar kontroll över Isaf-styrkan", skriven av Kristoffer Larsson. Under och efter analys ställde vi oss frågan om denna nyhetsartikel kunde ha hamnat på fel plats på Flammans nätupplaga och i stället för att publiceras under "Ledare" eller "Opinion" av misstag publicerats under "Utrikes". Denna artikel gav intrycket av att vara mycket anti-amerikansk och socialistiskt präglad, då Larsson

upprepade gånger helt lämnade artikelns huvudämne för att i stället propagera mot USA och mot kriget i Afghanistan. Ur journalistisk synpunkt följdes inte heller de pressetiska reglerna vidare bra då Larsson inte tycktes sträva efter att återge olika parters ståndpunkt och nyhetsartikeln var inte på något vis allsidig.

De sammanfattade slutsatserna är att det går att urskilja ideologiskt ställningstagande i Flammans nyhetsartiklar och att detta ställningstagande ofta går i linje med socialismen. Detta genom meningar, stycken och ordval som alla på något sätt utan tvekan skulle kunnat förekomma under Flammans ledare och opinionsbildande delar.

När det kommer till analyserna av nyhetsartiklar från Dagens Nyheter kan vi även här besvara vår frågeställning med ett ja. Det var dock i Dagens Nyheters fall, till skillnad från Flamman, inte lika tydligt hur exempelvis språkanvändning som förekommer i ledaren tog plats i nyhetsartiklarna. Helt klart går dock att urskilja att Dagens Nyheter rapporterar om kriget i Afghanistan på ett helt annat sätt än Flamman och med en helt annan språkanvändning.

Ideologisk prägel i Dagens Nyheters nyhetsartiklar går inte alls att urskilja på samma sätt som Flammans. Dagens Nyheters artiklar var till synes mer objektiva och hörde båda sidor om åsikter, inte minst genom att man publicerar artikeln ”Sahlin ser inget slut i Afghanistan” som utgår helt ifrån den Socialdemokratiske partiledaren Mona Sahlin och hennes uttalanden. Det var inte tidigare än efter analys som vi kunde se att journalisten såg till att göra Sahlins uttalanden mindre trovärdiga genom att göra ordval som på vissa sätt underminerade det Sahlin sa. Vidare gjorde Dagens Nyheter i övriga analyserade nyhetsartiklar på detta sätt flertalet gånger. Tidningen såg hela tiden till att höra båda sidor, men såg till att det togs upp någonting som låg till den svenska liberalistens fördel. Exempel på detta kan ges i artikeln ”Framsteg i Afghanistan trots korruption”, där den Svenska Afghanistankommitténs platschef i Kabul, Anders Fänge, på många sätt menar att militär närvaro i Afghanistan inte är nödvändig, men att kommittén godtar den så länge FN säger att den behövs. Dagens Nyheter ser då i artikeln till att framhäva allt gott som har hänt i Afghanistan sedan talibanerna störtades av utländska militärstyrkor, för att på detta sätt understryka för läsaren hur viktigt det är att svenska styrkor faktiskt befinner sig i landet och upprätthåller ordningen, vilket går helt i linje med Folkpartiet Liberalernas politik.

I jämförelse med Flamman var det alltså i Dagens Nyheters nyhetsartiklar svårare att urskilja om åsikter som förekommer i ledaren även tog plats i nyhetsartiklarna. Inte heller här var det enkelt att se huruvida Dagens Nyheter följer de pressetiska reglerna eller ej.

Efter analys kunde dock ses att Dagens Nyheter trots sin uppriktiga framtoning av händelser på olika sätt främjade svensk liberalistisk politik. I en av de analyserade artiklarna, "Svensk soldat stupad i Afghanistan" hördes tre källor. Dessa var den svenska försvarsministern, en anställd informatör från Försvarsmakten och arméinspektör generalmajor vid svenska Försvarsmakten. Som tidigare nämnt är dessa tre högst relevanta för ett uttalande om en svensk stupad soldat i Afghanistan. Men alla tre hör till institutioner som förespråkar svensk militär närvaro i Afghanistan. Hade vi analyserat händelsen i form av artikel i en tidning av annan politisk åskådning än Dagens Nyheter, hade kanske människor med mer negativ inställning till svensk militär närvaro hörts, vilket i sin tur hade varit intressant för läsaren. Huruvida artikeln i sig är objektiv eller ej kan vidare problematiseras genom att igen återkoppla till teoriavsnittet och problematiseringen av begreppet objektivitet. Journalisten grundar sin artikel på uttalanden från personer som, likt journalisten själv, inte var på platsen där det inträffade skedde. Detta är visserligen en vanlig typ av journalistik. Journalisten eller representanter från dennes tidning är och kan inte rent fysiskt vara på plats där varje rapporterad nyhet äger rum. Journalisten var säkert av den uppfattningen att denne rapporterade objektivt och många som tog del av artikeln uppfattade den säkert som objektiv. Vi däremot, som analyserade artikeln med kritiska ögon, hävdar motsatsen – att artikeln inte var så objektiv. Återigen är det svårt att hävda en universal sanning – det som journalisten tyckte var objektivt tyckte inte vi. Ännu större kontrast skulle det kanske bli om en person från exempelvis Afghanistan läste artikeln. Klart är dock att samtliga av de som hördes i artikeln, och journalisten själv, sitter på positioner där det kan antas att de är av uppfattningen att svensk militär närvaro i Afghanistan är nödvändig, och att de därför ser det som senare blir en artikel som allmänheten tar del av, som objektiv.

Efter analys av Dagens Nyheters artikel "Framsteg i Afghanistan trots korrupktion", kunde vi urskilja en viss negativ klang hos Svenska Afghanistankommitténs platschef i Kabul, Anders Fänge, angående militär närvaro i Afghanistan. Fänge säger ingenting som är direkt negativt mot utländska militärer i landet, men inte heller

något positivt. Eftersom det inte gavs plats för någon källa i artikeln som uttryckte åsikter som går i linje med den svenska liberalisten, skrev journalisten Anders Bolling, med hjälp av Svenska Afghanistankommitténs generalsekreterare Peter Brunes uttalanden, till allt positivt för Afghanistan som inträffat sedan utländska trupper gick in i landet och störtade talibanregimen.

De sammanfattade slutsatserna efter analys av tre av Dagens Nyheters nyhetsartiklar är att det går att urskilja ett ideologiskt ställningstagande till fördel för den svenska liberalismen i nyhetsartiklarna. Detta genom språkanvändning i form av vissa ordval, val av ämnen i stycken och hierarkisk uppbyggnad av artiklar, som tenderar att likna den språkanvändning som förekommer på en ledarsida.

Självklart är att samtliga av de sex nyhetsartiklar vi tagit del av från de båda tidningarna, på något sätt är vinklade till respektive tidnings politiska ståndpunkt, men att Flamman gör detta väldigt mycket mer tydligt än vad Dagens Nyheter gör.

Huruvida dessa till synes ställningstagande och opinionsbildande texter är medvetna eller omedvetna från tidningarnas håll har ingenting med denna uppsats frågeställning att göra. Det är däremot en intressant fråga att ställa. Är det så att det från journalisterna och tidningens håll är ett aktivt och medvetet val att förklara opinionsbildande texter till nyhetsartiklar eller är det kanske så att framförallt journalisterna, men även tidningen, är så pass politiskt och ideologiskt övertygad åt något håll så att det helt omedvetet lyser igenom i nyhetsartiklarna? Eller är det kanske en blandning av bägge alternativen?

Precis som journalisterna som med största sannolikhet har en unik samhällsbild, unika värderingar och unika åsikter har även vi som har analyserat deras artiklar detta. Det är svårt att sätta fingret på exakt vad det innebär för uppsatsen och tolkningen av de analyser som gjorts, men hade två andra människor ställt sig samma fråga som vi gjorde hade säkerligen uppsatsens utformning och utgång tagit en annan form. Detta för att alla har olika samhällsbilder, olika värderingar och olika åsikter, som i ett fall som detta kan ta form på olika sätt. Det som är objektivitet för oss behöver, som genomgången i teoriavsnittet, inte vara objektivitet för någon annan. Blir någonting per automatik sanning bara för att det i betraktarens ögon är objektiv fakta? Är det någon skillnad på sanning och objektivitet?

Uppsatsens slutsatser bör inte på något sätt betraktas som heltäckande sanningar. Det är svårt om inte omöjligt att efter analys på tre artiklar kunna dra slutsatsen att tidningen ifråga alltid ”misslyckas” med att vara objektiv och följa de pressetiska reglerna. Inte heller går det att säga att det alltid går att urskilja hur ideologi och ställningstaganden som är typiska för en ledare tar plats i en nyhetsartikel. Men våra analyser visade på olika sätt att det så var fallet i aktuella nyhetsartiklar, vilket i alla fall besvarar vår frågeställning.

6. Källförteckning

Tryckta källor

Beckman, L. (2005). *Grundbok i idéanalys*. Stockholm: Santérus Förlag

Bergström, G & Boréus, K. (2005). *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur

Ekström, M. (2008). *Mediernas språk*. Malmö: Liber AB

Ekström, M & Larsson, L. (2007). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Färm, G. (2007) *Politiska ideologier – en liten bok om stora idéer*. Stockholm: Bilda Förlag

Howarth, D. (2007). *Diskurs*. Malmö: Liber AB

Knowlton, R. Steven & Freeman, L. Karen. (2005) *Fair & Balanced A History of Journalistic Objectivity*, Northport Alabama: Vision Press.

McQuail, D. (2005) *McQuails Mass communication theory 5th edition*, Thousand oaks, CA: Sage Publications

Starkey, G. (2007). *Balance and bias in journalism*. New York: Palgrave Macmillan

Thompson, B. John (1984). *Studies in the theory of ideology*, Great Britain: University of California Press

Winther Jørgensen, M & Phillips, L. (2000). *Diskuranalytisk som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Elektroniska källor

Dagens nyheter 1. *Starkt negativ rapportering om Mona Sablin i Expressen.* (Elektronisk)
Tillgänglig: <<http://www.dn.se/debatt/starkt-negativ-rapportering-om-mona-sahlin-i-expressen-1.1172935>> (2010-12-10)

Nationalencyklopedin 1. *Afghanistankriget.* (Elektronisk) Tillgänglig:
<<http://www.ne.se/lang/afghanistankriget/108868>> (2010-12-10)

Nationalencyklopedin 2. *Inbördeskrig och invasioner/Talibaner.* (Elektronisk) Tillgänglig:
<http://www.ne.se/afghanistan/inb%C3%B6rdeskrig-och-invasioner?i_h_word=talibaner> (2010-12-10)

Nationalencyklopedin 3. *11 september-attackerna.* (Elektronisk) Tillgänglig:
<<http://www.ne.se/lang/11-september-attackerna>> (2010-12-10)

Nationalencyklopedin 4. *ISAF.* (Elektronisk) Tillgänglig:
<<http://www.ne.se/lang/isaf/2086131>> (2010-12-20)

Po.se. *Regler.* (Elektronisk) Tillgänglig: <www.po.se/regler> (2010-12-15)

Svenska Akademiens Ordbok. (Elektronisk)
Tillgänglig: <http://g3.spraakdata.gu.se/saob/> (2010-12-27)

Timbro 1. *Mediernas krig.* (Elektronisk) Tillgänglig:
<<http://www.timbro.se/innehall/?isbn=9175667089&flik=4>> (2010-12-10)

Timbro 2. *Timbro medarbetare. Roland Poireir Martinsson.* (Elektronisk) Tillgänglig:
<<http://www.timbro.se/medarbetare/?medarbetare=8>> (2010-12-10).

Timbro 3. *Om Timbro.* (Elektronisk) Tillgänglig:
<http://www.timbro.se/innehall/?content_id=7633> (2010-12-10)

VoodooFilm. *Pressens etiska regler.* (Elektronisk) Tillgänglig:
<<http://www.voodooFilm.org/artikel/pressens-etiska-regler.aspx>> (2010-12-10)

Wikipedia. *Roland Poirier Martinsson*. (Elektronisk) Tillgänglig:

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Roland_Poirier_Martinsson> (2010-12-10)

Fel innan, fel efter

Publicerad: 20 oktober 2010, 13:12. Senast ändrad: 21 oktober 2010, 08:49

Frågan om Sverige ska föra krig i Afghanistan avgörs inte av en svensk soldats död.

NEWSFLASH. Soldater dör och såras i krig. Kenneth Wallin, svensk soldat ställd under Natobefäl i krig i Afghanistan, är det senaste exemplet. De senaste svenska dödsfallen verkar, i vanlig ordning, ha chockat det svenska politiska systemet. Det är bara möjligt om man först har vilselett med språkbruk.

För de svenska soldaterna har ju hittills inte befunnit sig i krig, enligt det officiella Sverige. De har bara varit på en "insats" i Afghanistan. Och i en insats kan man kanske klara sig helt utan dödsfall och bli chockad när det sedan sker. Men i ett krig bör man väl snarare bli förvånad om inte en enda dör? Som en logisk konsekvens när dödsfallen nu blivit fler knäcks det orwellska språkbruket på mitten och nu pratas det plötsligt oftare om krig. Och i stället för dimridåer rullas nu en annan ful strategi upp, den påtvingade enheten. Nu är det plötsligt just för att Sverige befinner sig i krig som vi inte kan dra hem trupperna. Försvarsstabens trognaste propagandist, Aftonbladets krönikör Johanne Hildenbrandt, driver den linjen i måndags. "Kroppen hade inte förts tillbaka till Sverige, soldaterna hade inte ens återvänt till basen i Mazar-i-Sharif när Linde (Hans Linde, V, reds anm.) tog chansen att utnyttja en soldats död för sin politiska vinnings skull." I Dagens Nyheter skriver Henrik Brors att kraven på "nationell samling" ökar och följer dagen efter upp med att nu är en "kompromiss att vänta". Trycket läggs på Mona Sahlin således att lämna Ohly och den rödgröna uppgörelsen därhän. I Svenska Dagbladet gör Stefan Olsson, forskare vid Totalförsvarets forskningsinstitut, allt för att övertyga oss om att afghanerna vill ha våra trupper där. Det gör han med inte alltför övertygande argument. Av tre svajiga undersökningar har två visat på stöd för Natotrupperna och en på ett massivt motstånd mot trupp i landet. Ur detta material tror sig Olsson kunna dra slutsatsen att "Tillsammans ger ändå de tre undersökningarna en samstämmig bild. Överlag är den afghanska befolkningen positivt inställd till den utländska närvaron." När det är krig lider inte bara den oberoende journalistiken utan också forskningen.

Nu ska det tragiska dödsfallet tydligen också användas för att utesluta Vänsterpartiet från allt inflytande vad gäller utrikespolitik. Det som gäller som officiell politik i länder som Nederländerna och Kanada ska tydligen stämplas som extremism i Sverige. Det är viktigt för oppositionen mot kriget att heller inte gå i fällan. Deltagandet i Natos krigföring i

Afghanistan var fel innan den senaste svenska soldatens död och kommer att fortsätta vara fel efter den.

Vänsterpartiet, det första riksdagspartiet som tog ställning mot kriget, ska ha en eloge för att de står upp för sin kritik av Sveriges krigföring även när det blåser. I längden lönar sig ett gott arbete likt det nyvalde gruppledaren Hans Linde gjort för att mejsla fram frågan som en av partiets skarpaste profilfrågor. 47 procent av svenska folket ansåg i en opinionsundersökning i veckan att soldaterna borde tas hem. Man får anta att de är glada att det åtminstone finns ett parti riksdagen, om än så litet, som representerar deras uppfattning.

Uppgörelsen om Afghanistan satt långt inne för Socialdemokraterna som genom Urban Ahlin ett tag såg ut att fullständigt ha murat sig i krigspolitiken. Ahlin har nu snabbt varit ute och påpekat att ”han inte driver kravet på att inleda ett svenskt tillbakadragande nästa år”. Men det är Sahlin som bestämmer, och det finns mycket som talar för att de rödgröna, om de står fast vid sin uppgörelse, vinner fajten.

I själva verket är det ingen som tror att kriget går att vinna. De flesta tvekar till och med om huruvida USA:s offensiv innan trupperna dras tillbaka kan bli framgångsrik. Och det oklara parlamentariska läget gör ju att Sverige just nu har en regering som är svag.

Det är just därför försvarsminister Sten Tolgfors anser att man inte ens borde diskutera kriget. Och det är just därför talet om nationell samling dyker upp i borgerlig press. Det låter bättre än att säga **håll käften**. Men det hjälper lika lite mot verkliga problem.

JONAS THUNBERG

jonas.thunberg@flamman.se
ARON ETZLER

aron.etzler@flamman.se

Allians ger frihet

Publicerad 2010-12-03 00:05

Magnus Bard

Wikileaks påminner åter om den svenska beröringsskräcken inför försvarsalliansen Nato. Det är hög tid för Sverige att gå med i klubben på riktigt.

Till slut kunde det tydligen sägas: Sverige är inte neutralt. Att amerikanska diplomater säger det, i de hemliga dokument som Wikileaks sprider över världen, blev torsdagens stora nyhet. Fast nytt är det sannerligen inte.

USA:s ambassad i Stockholm tycks ha gett en balanserad och korrekt bild av den svenska relationen till försvarsalliansen [Nato](#). Sverige har kallats en pragmatisk och stark partner, samarbetet har gällt allt från Afghanistan till underrättelsetjänst och kampen mot terrorism.

ANNONS

Både ministrar och oppositionsledaren har visat sig vara amerikanernas vänner.

Ären efter andra världskriget hade uppgifterna säkert väckt sensation. Under kalla kriget var neutralitetsmyten en del av det socialdemokratiska folkhemmet. Men sagan blev inte sann bara för att den upprepades i decennier.

På papperet tog Sverige inte ställning mellan supermakterna USA och Sovjet. I verkligheten var det självklart vilken del av världen vi tillhörde. [Socialdemokraterna](#) jagade skoningslöst kommunister på arbetsplatserna och S-regeringarna samarbetade med USA och [Nato](#) i det fördolda.

Neutralitetspolitikkommisionen 1994 berättade om utbyte av uppgifter från signalspaning, om förberedelser för en exilregering i London ifall Sverige ockuperades och om amerikanska utfästelser i händelse av ett sovjetiskt angrepp. All svensk försvarsplanering var inriktad på den röda faran i öst.

Kalla krigets slut sammanföll med den svenska finanskrisen i början av 90-talet. Resultatet blev att Sverige sökte medlemskap i EG. Riksdagen behöll ändå neutraliteten som option, trots att den förvandlades från en illusion till en omöjlighet.

Socialdemokraterna tog fram till 2000-talet på sig för att stryka ordet ur partiprogrammet.

I neutralitetens ställe kom alliansfriheten. Den enkla innebörden i begreppet har varit att Sverige kan göra allt utom att vara med i Nato.

Sverige blev tidigt medlem av Natos projekt Partnerskap för fred. Sverige deltar i Natoledda insatser i Kosovo och Afghanistan. Sverige är bäst på att anpassa försvarsmateriel till Natostandard.

Lissabonfördraget säger att EU:s medlemsländer ska stödja varandra "med alla till buds stående medel" om något angrips militärt. Sverige har skrivit på. Riksdagen har också slagit fast att Sverige inte kan stå passivt om ett EU-land eller ett nordiskt land överfalls, något som den annars alerta amerikanska ambassaden inte tycks ha noterat.

Men Nato – nej, där kan vi inte vara med, på grund av alliansens artikel 5 om ömsesidiga försvarsgarantier.

Det finns ett grundläggande skäl för de logiska kullerbyttorna i Natofrågan: att Socialdemokraterna har så svårt att ta sig ur sitt historiska hyckleri. Precis som S under kalla kriget undanhöll folket att Sverige inte var riktigt neutralt, måste partimedlemmarna nu skyddas från insikten att alliansfriheten är en synvilla.

Folkpartiet driver ensamt kravet på medlemskap. Moderaterna har gett tre förutsättningar: ett folkligt stöd, att Socialdemokraterna är med och att Finland också säger ja. Alla tre är rimliga, men dessvärre ger det S ett veto och får M att ligga lågt.

Varför ska Sverige bli medlem? Att samarbeta så nära med Nato men avstå från inflytande är enfaldigt. Fria länder gör klokt i att tillsammans främja både politisk och ekonomisk frihet, vare sig ramen kallas EU eller Nato. Det gör demokratins fiender svagare.

Det har alltid varit obegripligt varför brittiska, tyska, spanska, franska, norska och danska socialdemokrater kan se Natomedlemskap som något naturligt – men aldrig svenska. I dag finns helt enkelt inga goda argument för att säga nej till Nato.

DN 3/12 2010

Nato tar kontroll över Isaf-styrkan

Publicerad: 21 augusti 2003, 00:00

Måndagen den 11 augusti tog Nato kontroll över the International Security Assistance Force (ISAF) i den afghanska huvudstaden Kabul. Att just Nato tar över har väckt oro i regionen och alltfler börjar ifrågasätta det egentliga syftet med Isaf.

Tyskland och Holland, som fram tills nu basat över Isaf, uttalade under sitt styre möjligheten att Isaf skulle dra tillbaka sina styrkor för att lämna Afghanistan åt sitt öde.

Detta tros vara en av flera orsaker till att det Nordatlantiska rådet den 16 april i år beslutade att Nato skulle ta kontroll över styrkan.

Isaf-styrkan består av 5 537 man från 31 olika länder. Omkring 95 procent av dessa kommer från Nato-länder och några större meningsskillnader över att Nato tar över kontrollen lär således inte skapa några konflikter bland deltagarländerna.

Framför allt USA har varit missnöjda eftersom de inte upplever sig ha kunnat kontrollera Isaf.

Detta lär dock ändras nu när det USA-styrda Nato tar över kontrollen.

Kanada bistår med 1 900 man följt av Tyskland med sina 1 500 man. 21 svenskar ingår i styrkan medan antalet amerikaner och briter uppgår till 110 respektive 267 man.

I grannländerna är man desto mer oroade, inte minst med tanke på Natos inblandning i det pågående illegala kriget i Irak.

Även bombningarna av Jugoslavien var juridiskt tveksamma och den kommission som tillsattes, med nuvarande ambassadör Carl Tham som vice ordförande, konstaterade i sin Kosovo-rapport att bombningarna var "illegala, men legitima".

Ingen har heller ställts till svars för Natos intervention.

Nato använde sig under kriget av utarmat uran i bomberna som människor än i dag dör av. I staden Hadjici i Bosnien, som bombades 1994-95, har en tiondel av stadens 5 000 invånare mist sina liv till följd av bombningarna.

Utarmat uran är genom sin rikliga tillgång, låga pris och kraftfulla effekt ett attraktivt vapen och användes under USA:s angrepps-krig mot Afghanistan, vilket förgiftat vattnet i vissa delar av landet.

Officiellt finns ISAF till för att skapa säkerhet i landet, men används snarare av USA för att skönmåla den pågående ockupationen samt som ett bevis för att man är genuint intresserade av upprätta fred och demokrati i Afghanistan.

Än så länge har dock inga framsteg gjorts.

KRISTOFFER LARSSON

Nato dikterar villkoren för Sverige

Publicerad: 10 november 2010, 13:04. Senast ändrad: 11 november 2010, 10:33

Uppgårelsen om Sveriges soldater i Afghanistan bygger på att Nato bedömer när och om trupperna ska tas hem. Ett sätt att smyga in Sverige i Nato, säger Stefan Lindgren, journalist och författare.

– Det är uppseendeväckande att man lägger allt ansvar för när man ska ta hem trupperna på Nato, när diskussionen om Afghanistan inför valet handlade om att man ville ha en tidsplan för när trupperna ska hem, säger Stefan Lindgren.

Smygvägen

I uppgörelsen om Afghanistan, som Socialdemokraterna och Miljöpartiet nyligen träffade med regeringen, står uttryckligen att: ”De bedömningar och det arbete som kommer att utföras i gemensamma Joint Afghan Nato Inteqal Board kommer att styra hur denna process sker i riktning mot det uppsatta målet.” Bedömningen om hur fort de svenska trupperna ska tas hem görs alltså av Nato. I uppgörelsen finns inget som säger att trupperna inte kan bli kvar i Afghanistan långt efter 2014. Stefan Lindgren befarar att närvaron i Afghanistan är en del av en strategi för att få med Sverige i Nato smygvägen.

Han tycker att S och MP har svikit den rödgröna överenskommelsen. Den nya uppgörelsen är regeringens politik rakt igenom.

– Hemtagningen skulle ha börjat 2011, nu vet vi ingenting om varken 2011 eller 2012. Trupperna ska kallas säkerhetsunderstödjande, det har de kallats hela tiden. Det finns inget bindande överhuvud taget i den här uppgörelsen.

Han påpekar även att de svenska trupperna den senaste tiden har förflyttats till mer sårbara områden av Afghanistan.

Opinion mot krig

Samtidigt som nästan alla riksdagspartier ställer sig bakom trupperna i Afghanistan påpekar Stefan Lindgren att majoriteten av svenskarna inte vill ha soldater i landet. Undersökningar visar att framför allt unga mellan 16 och 28 år och äldre är emot kriget.

– Vi måste försöka nå ut till framför allt unga och börja diskutera; vad är kärnan i mitt ställningstagande om jag tar värnning och åker ner till Afghanistan? Det är att jag är beredd att döda människor på order av Nato. Det är inte okej.

Han förutspår också att ledningen i Socialdemokraterna och Miljöpartiet

kan få problem med att förankra det nya förhållningssättet i partierna.
– Under den period som den rödgröna samarbetet varade agiterade man för hemdragning av soldaterna. En del har övertygats om att det är rätt och det är inte alltid så lätt att lägga om kurs.

ANNE-LI LEHNBERG

Upptrappning av kriget i Afghanistan

Publicerad: 3 december 2009, 01:00

President Barack Obama väntas hålla ett tal till nationen om Afghanistan på tisdag kväll, efter Flammans pressläggning. Efter flera månader av informationsinhämtning, diskussioner och planering ska presidenten lämna besked om USA:s fortsatta strategi i Afghanistan.

Enligt uppgifter i Washington Post har Obama beslutat att utöka de amerikanska trupperna med mellan 30.000 och 35.000 soldater.

Dessutom hoppas man på att de allierade ska bidra med ytterligare omkring 10.000 man. Därmed skulle antalet utländska trupper vara uppe i 150.000 soldater, vilket motsvarar storleken av de sovjetiska trupperna, när de var som mest under 80-talet.

Det antal som Obama väntas lämna besked om kommer ganska nära de 40.000 som befälhavaren i Afghanistan general McChrystal begärde i sin utvärdering av det militära läget.

Obama har sagt att han avser ”att avsluta jobbet” (finish the job) i Afghanistan.

Under tiden har Storbritanniens premiärminister Gordon Brown gått händelserna något i förväg och meddelat att den brittiska kontingenten ska utökas, dock med blygsamma 500 soldater.

Plan för tillbakadragande

Lejonparten av de amerikanska trupperna, 25.000-30.000, ska användas i strid i landets södra och östra delar där den militära situationen är som svårast. Resten av soldaterna ska ägna sig åt att träna den afghanska armén.

Obama förväntas också att samtidigt presentera en plan för tillbakadragande av den amerikanska militären om satsningen på upptrappning skulle misslyckas.

I sitt installationstal nyligen talade den afghanske presidenten Hamid Karzai om att USA:s trupper skulle vara borta om fem år.

GREGOR FLAKIERSK

Sahlin ser inget slut i Afghanistan

Publicerad 2010-07-28 18:00

Det är inte meningsfullt att nu prata om ett slutdatum för Sveriges insatser i Afghanistan, enligt S-ledaren Mona Sahlin.

– Insatserna här handlar inte om när vi ska åka hem eller inte utan om säkerhetssituationen här, antiterroristarbetet och civilsamhället. Det är det som ska vara grunden för när vi bestämmer att vi kan lämna över och börja fasa ut trupperna, säger Mona Sahlin på telefon till TT från Mazar-e-Sharif i [Afghanistan](#), där de svenska soldaterna har sin bas.

Hon konstaterar att den nyligen avhållna internationella konferensen i Kabul satte upp 2014 som datum för när de afghanska myndigheterna ska ta över ansvaret för säkerheten i landet. Det vore bra om det blir så, men...

ANNONS

– Man vill ju att de afghanska säkerhets- och polisstyrkorna ska ta över ansvaret förr eller senare. Men säkerhetsläget har ju också blivit värre här uppe, säger Sahlin som tycker att debatten blir lite fattig om den bara ska handla om datum för hemresa.

Det går inte, konstaterar hon, att säga att läget har blivit säkrare och stabilare i [Afghanistan](#). Men hon tycker att det är bra att Sverige finns på plats med soldater och civila insatser.

– Jag kan lugnt och tryggt säga att det är bra att Sverige är här och att Sverige svarade ja när FN frågade, säger hon men tillägger att det är viktigt att det sker en internationell samordning om när det kan vara lämpligt att dra sig ur Afghanistan.

Kabulkonferensen sade sitt om år men det måste vara det faktiska läget på marken som avgör, enligt Sahlin som återkommer till att hon vill att [Socialdemokraterna](#), Miljöpartiet och Vänsterpartiet före valet ska kunna tala om för väljarna vad de tänker driva för linje om Afghanistan.

Ett bestående intryck som Mona Sahlin tar med sig hem från sitt första besök, tre dagar, i landet är korruption.

– Den är fullständigt gigantisk, säger Sahlin och tillägger att den faktiska leveransen av biståndet i form av synliga förbättringar är svag.

Och när det sker förbättringar, som en ny skola eller något annat projekt, kantas de ofta av skyltar som talar om att det är något annat land eller biståndsorganisation som har betalat.

– Är det rätt sätt för att få den afghanska befolkningen att tro på sin egen regering, frågar sig Sahlin.

Lars Larsson/TT

Svensk soldat stupad i Afghanistan

Uppdaterad 2010-10-17 07:27. Publicerad 2010-10-16 20:18

Den svenske soldaten Kenneth Wallin stupade i strid i Afghanistan på lördagen. Attacken mot svenskarna inträffade bara några kilometer ifrån den plats där två svenska officerare sköts till döds i februari i år.

22-årige Kenneth Wallin som kom till [Afghanistan](#) i maj, är hemmahörande i Stockholmsområdet och utbildad vid I19 i Boden, blev den femte svenska soldaten som stupar i strid i Afghanistan. Han skulle ha återvänt till Sverige i december. Mer än 40 utländska soldater har stupat i Afghanistan hittills den här månaden och fler än 2.000 sedan 2001, uppger Reuters.

Wallin och två kollegor befann sig strax före klockan 16 svensk tid i en pansarterrängbil 40 kilometer väster om Mazar-i-Sharif, ett område som svenska trupper ofta verkar i. De tre svenskarna ingick som en del i två plutoner med ett femtiotal svenska soldater som plötsligt utsattes för ett angrepp med finkalibrig eld.

ANNONS

Ett Stridsfordon 90 utsattes för upprepad beskjutning och pansarterrängbilen med de tre soldaterna skickades då fram för att ge stöd åt de beskjutna. Under framryckningen körde fordonet på en vägbomb. Kenneth Wallin, som fungerade som vagnchef och satt till höger om föraren, skadades då svårt.

En amerikansk sjukvårdshelikopter, som kom till platsen 49 minuter efter larmet, förde Wallin till det tyska fältsjukhuset i Marmal där läkare klockan 17.45 svensk tid dödförklarade honom. De två övriga i stridsfordonet skadades lindrigt. Fordonets förare, hemmahörande i Göteborgsområdet, fördes till sjukhus i helikopter med smärtor i nacken medan den tredje soldaten hade så lindiga skador att han kunde stanna kvar vid förbandet.

– Området väster om Mazar-i-Sharif är ett område där vi ger stöd till den afghanska armén, säger Torbjörn F. Gustafsson vid Forsvarsmaktens informationsavdelning.

Forsvarsminister Sten Tolgfors, som befinner sig på resa, kallar det som har hänt för en "stor förlust för Sverige" [på sin blogg](#).

– Försvarsmakten har sorg i kväll, men alla som ingår i styrkan är fast föresatta att fullfölja sin uppgift i [Afghanistan](#), sa arméinspektör generalmajor Bernt Grundevik vid en presskonferens på Högkvarteret sent på lördagskvällen. Svenska soldater har utsatts för beskjutning vid flera tillfällen den senaste tiden. Senast på fredagen besköts svenska och finska trupper i staden Sar-i-Pul i norra delen av Afghanistan.

Den 7 februari i år stupade de två svenska officerarna Johan Palmlöv, 28 år, och Gunnar Andersson, 31 år, tillsammans med sin tolk då de besköts från nära håll i Mazar-i-Sharif-området. Den 18 september skadades en soldat från Stockholm allvarligt sedan hans Stridsfordon 90 kört på en hemmagjord bomb utanför Mazar-i-Sharif. Vägbomben kräver många liv i Afghanistan. De två senaste dygnen har elva civila och två soldater dödats av hemmagjorda bomber som placerats längs vägarna. I november 2005 stupade två svenska soldater då den kolonn de färdades i utsattes för ett sprängattentat i närheten av Mazar-i-Sharif.

Clas Svahn

Framsteg i Afghanistan trots korruption

Uppdaterad 2010-11-03 06:22. Publicerad 2010-11-02 07:30

I skuggan av kriget har Afghanistan sakta gjort vissa framsteg i det civila samhället, trots en kvävande korruption. Om Isafstyrkorna ska kunna skydda dessa framsteg med bevarad trovärdighet måste de militära insatserna granskas lika noga som de civila, menar Svenska Afghanistankommitténs chef Peter Brune.

Den afghanska staten är "destruktiv", och det mesta talar för att talibanerna kommer att ta över makten, alternativt att landet åter blir uppdelat mellan olika lokala och regionala makthavare. Det var slutsatsen i [en bister debattartikel i förra veckan](#), skriven av Svenska Afghanistankommitténs platschef i Kabul Anders Fänge.

Detta hårda framtidsscenario skulle, menade Fänge, innebära förödande förluster av vad som uppnåtts i det civila samhället de senaste åren.

ANNONS

Svenska Afghanistankommitténs generalsekreterare Peter Brune säger sig förstå sin Kabulchefs svartsynta analys, men han menar samtidigt att man kan betona olika verklighetsbilder. Som bilden av landets usla ledning.

– Man kan också säga att Hamid Karzai, även om han är korrupt och svag och har gjort dumheter, åtminstone formellt är den mest legitima statschef landet har haft i sin historia.

Finns då alls ett normalt civilt liv i [Afghanistan](#)?

Handel och ekonomisk verksamhet fungerar i någon grundläggande mening, men arbetslösheten är extrem. Detta faktum i kombination med det enorma inflödet av biståndspengar skapar en absurt skev arbetsmarknad, och det göder landets kanske svåraste styresproblem: korruptionen.

– Vi tar in bra unga kvinnor och män i vår verksamhet, utbildar dem och ger dem en god lön. Så fort de blivit varma i kläderna och lärt sig engelska kommer amerikanska organisationer och plockar upp dem och ger dem en lön som är kanske sju åtta gånger högre, säger Peter Brune.

Under talibanstyret fanns det en handfull fristående organisationer i landet, i dag finns det över tusen.

– Det är klart att detta främjar korruptionen. Man vet att det flödar in pengar och man vill visa att man gör något.

Brune ger ett annat exempel: För att visa att man har en modern ekonomi har man ett anbudsförfarande när man ska bygga upp sjukvård. FN:s angivna miniminivå för bassjukvård är 28 dollar per person och år. Ändå lägger Världsbanken ett anbud på 2,9 dollar per person och år.

– Sedan ber folk vår organisation att lägga ett anbud. Det är ju oförskämt mot oss och afghanerna att tro att vi kan erbjuda vettig sjukvård för det priset. Men det finns skojsare som erbjuder vård till de summorna, tar pengarna och lämnar landet.

– Vi har tagit några sådana underbetalda anbud, men då måste vi toppa upp med egna insamlade medel. Och det är ju inte så det är tänkt att fungera.

Det brukar också sägas att världens dyraste väg går från Kabuls flygplats in till staden. Den byggdes i en härva av kontrakt och underkontrakt. I en sådan verklighet är det lätt att bli en pessimistisk bedömare, konstaterar Peter Brune.

Men trots dåliga odds och i skuggan av kriget har det afghanska samhället punktvis förbättrats, även om utgångsläget efter talibanstyret 2001 var extremt dåligt.

- Dödligheten bland barn under fem år har minskat med 25-30 procent (men ännu är siffran otäckt hög, 190 per 1.000).
- 85 procent av befolkningen nås i dag av sjukvård. Under talibanväldet var kvinnorna i stort sett utestängda från vård.
- Kvinnornas situation har stärkts i grundlagen, även om förtrycket i praktiken fortfarande är stort. Två kvinnor per provins kvoterar in i parlamentet.
- Musik, film och tv tillåts åter efter talibanernas förbud, och pressfrihet har införts, även om journalister fortfarande hotas och medier utsätts för påtryckningar.
- Ett mobilnät har byggts ut efter 2002 som täcker alla större städer, vägar byggs och i Kabul råder byggboom.

Dessutom har utbildningsväsendet genomgått en smärre revolution efter 1990-talets förfall.

– Under talibantiden gick cirka 800.000 elever i skola. I dag är det sex miljoner. Det är ju fantastiskt. Och av våra skolors 122.000 elever är majoriteten flickor, berättar Peter Brune.

Samtidigt, påpekar han, kommer varje år en och en halv miljon nya afghaner till världen, och det är hart när omöjligt att hålla jämna steg med den demografiska explosionen.

Frågan är då hur den civila uppbyggnad som börjat komma i gång bäst försvaras. Peter Brune vill inte ställa civila insatser mot militära. Däremot, menar han, kan man eftersträva kostnadseffektivitet och hålla folk ansvariga.

– Om vi kräver att vi som biståndsorganisation ska vara okorrupta och effektiva måste vi få ställa samma krav på militären och alla andra delar av den internationella insatsen.

– Det begås mängder av övergrepp från Isafstyrkorna. Det görs inte nödvändigtvis från de svenska styrkorna, men Sverige kopplas ihop med dem vare sig vi vill eller inte. Man förlorar legitimitet i folks ögon, säger Brune och tillägger att Sverige fortfarande har ett ”otroligt gott rykte” i landet.

En granskning av kostnaderna med enbart siffror för ögonen faller inte väl ut för den militära insatsen. En svensk soldat kostar en miljon per år, medan en säker förlossning kostar 35 kronor. I kriget dör 2.500 civila per år, medan tio gånger så många kvinnor dör i barnsäng.

– Jag vill ändå inte ställa det ena mot det andra. Ur ett större perspektiv är det ingen brist på pengar i Afghanistan, men fördelningen av resurserna kan definitivt bli bättre, säger Peter Brune.

– Vi resonerar så här: Så länge FN-mandatet säger att en militär närvaro behövs accepterar vi ett sådant resonemang. Däremot tar vi inte ställning till om den ska ha svensk komponent eller inte – av det enkla skälet att våra medlemmar har mycket olika åsikter i frågan. Vad vi gör är viktigare än vad vi tycker.

Anders Bolling